

2023-11-01

Dnr: KS 2018/371

Handläggare

Freddie Carlson
freddie.carlson@vanersborg.se
0521-72 13 30

Mottagare

Kommunstyrelsen

SAMRÅDSREDOGÖRELSE

Fördjupad översiktsplan för Brålanda

Hur samrådet har bedrivits

Samrådet genomfördes efter kommunstyrelsens beslut 2022-06-08 § 133 enligt 3 kap. 8 § plan- och bygglagen. Samrådet annonserades på kommunens anslagstavla 20 juni och i ortstidningen TTELA 20 juni. Annonsering har även gjorts via kommunens hemsida och facebookgrupp. Samrådstiden som annonserades var 20 juni till 25 september.

Förslaget har funnits tillgängligt på kommunens hemsida och utställt med postrar på såväl kommunhuset som biblioteket i Brålanda. Ett samrådsmöte för allmänhet hölls 23 augusti i Musik- och kulturskolans aula, Brålanda. En presentation gjordes för länsstyrelsen 31 augusti. Tjänstepersoner deltog även vid Bygdefesten i Brålanda 10 september med material från förslaget. Presentationer har även gjorts för kommunens nämnder.

Sammanfattning av revideringar sedan samråd

- Den geografiska avgränsningen av planen har reviderats, framför allt minskats. Motiveras av att det bedömdes som att mer mark reglerades än vad som behövdes enligt planens syfte. Avgränsningen av planen har generaliserats (såväl som runt N1) för att antyda att de generella rekommendationerna inte är absolut avgränsade, utan hanteras på liknande sätt även utanför planområdet (ex. jordbruk och naturområde).
- Det har av konsult tagits fram en kulturmiljöutredning för planområdet som inkluderar en byggnadsinventering.
- En omarbetning av namnen och numreringen på såväl områden som utvecklingsområden har gjorts inför granskningen, se tabell nedan.
- Samtliga dokument har reviderats, kompletterats och förtydligats utifrån inkomna synpunkter. Konsekvensbeskrivningen har utvecklats.
- Utvecklingsområde U2 – Höga Grönområdet (numrering samråd) har tagits bort. Motiveras av att det inte bedöms som ett väsentligt samhällsintresse att ta i anspråk jordbruksmark för ändamålet.
- Utvecklingsområde U10 – Källeberg Västra (numrering samråd) har tagits bort. Motiveras av att sträckningen av T12 – Ringled väster om Brålanda förändrats och att det därmed inte bedöms som ett väsentligt samhällsintresse att ta i anspråk jordbruksmark för ändamålet (utanför ringleden).
- Utvecklingsområde U1 – Lillebyvägen med inriktning bostäder har lagts till.

- Grönområde G4 – Odlingslotter har ändrats till Utvecklingsområde U7. Motiveras av behovet av ett stärkt skyltfönster för orten.
- Trafikområden T1, T5, T6, T9, T11 och T13 har lagts till.
- Trafikområde T2 – Stationsområdet har reviderats från två illustrativa lokaliseringar till ett avgränsat stationsområde. Bakgrunden är den utredning Trafikverket beslutat om under 2023.
- Trafikområde T8 – Förbifart E45 har reviderats från två föreslagna vägdragningar till det sedan tidigare utpekade vägreservatet från 2003. Motiveras av att nyare statliga planeringsunderlag inte ger någon vägledning för en eventuell vägdragning och att ett reservat således blir något tydligare vid kommande plan- och lovprövningar.
- Trafikområde T12 – Ringled väster om Brålanda, T10 – Anslutning av Tånvägen till E45 och T8 – Förbifart E45 har omarbetats till att utgöra vägreservat istället för precisa dragningar. Motiveras av att de därmed följer kommunens övriga planerade vägar i andra översiktsplaner. Detta eftersom ingen projektering genomförts för dessa vägar ännu.
- Utvecklingsområde U8 och U10 har justerats med hänseende till T8 – Förbifart E45.
- För centrum och E45 har gestaltungsprinciper lagts till.
- I kartan har det tillkommit en lagergrupp med hänsynslager. Detta för att underlätta interaktion med markanvändningslagren.
- Energiförsörjningsområdena för biobränslepannan, E1 och E2, har omarbetats. Konsekvenserna av att bibehålla pannan omöjliggör en förskoleutbyggnad och för att säkra såväl energiförsörjningen som beredskapen för fler förskoleplatser föreslås pannan flyttas, vilket motiverar varför E2 tagits bort.

Tabell över de utpekade trafik- och utvecklingsområden som fått nya namn samt vilka som lagts till/tagits bort.

Granskning	Samråd
T1 – Järnväg	---
T2 – Stationsområdet	T5
T3 – Stenhammarsvägen	T1
T4 – Gångstråk längs E45	T9
T5 – Brålandastråket	---
T6 – Strandpromenad längs Frändeforsån	T9
T7 – Storgatan	T8
T8 – Förbifart E45	T4
T9 – Korsningen Tånvägen-E45	---
T10 – Anslutning av Tånvägen till E45	T3
T11 – Plankorsning Tånvägen	---
T12 – Ringled	T2
T13 – Plankorsning Industrigatan	---
T14 – Förbindelse mellan Industrig. och Poppelg.	T6
U1 – Lillebyvägen	---
U2 – Brålanda förskola	U9
U3 – Sörbyn	U4

U4 – Gula Huset	U3
U5 – Dalhem	U6
U6 – Tån	U1
U7 – Rasta	G4
U8 – E45	U5
U9 – Esslingetorp	U7
U10 – Utvecklingsområde för VA-försörjning	U8
---	U2 – Höga Grönområde
---	U10 – Källeberg Västra

Inkomna synpunkter och kommentarer

Sammanlagt inkom 56 yttranden, varav tio från statliga myndigheter och regionala verksamheter, två från grannkommuner, två från företag, fyra från föreningar/förbund, 32 från kommuninvånare samt sex från kommunala nämnder.

Nedan följer en sammanfattning av de inkomna synpunkterna, samt kommentarer kring hur kommunen tar hand om synpunkten.

Länsstyrelsen

Riksintresse

Utifrån nu kända förutsättningar anser Länsstyrelsen att inga riksintressen riskerar att påtagligt skadas.

Kommentar: Noteras.

MKN buller

Länsstyrelsen bedömer att det som föreslås medverkar till att MKN enligt 5 kap. MB följs. Vid planering av centrumverksamhet nära järnvägen bör dock kommunen beakta att det kan vara olämpligt med bostäder med tanke på de störningar som uppkommer från väg- och spårtrafik eller andra störningar.

Kommentar: Texten om centrumutveckling har kompletterats med aktuell uppmaning.

MKN Vatten

Länsstyrelsen anser att kommunen behöver utveckla resonemanget kring FÖP:ens påverkan på Frändeforsåns miljökvalitetsnormer, om huruvida planens genomförande kan innebära svårigheter att nå dessa. Hänsyn ska tas till påverkanskällorna och den gemensamma påverkan på vattnet behöver utredas och bedömningar motiveras. Även anläggningar för vattenrelaterade aktiviteter behöver vägas in i bedömningen.

Kommentar: Texten om miljökvalitetsnormer för vatten har kompletterats med utökat resonemang.

Strandskydd

Vad gäller strandskyddet saknar Länsstyrelsen en tydlighet kring när strandskyddet berörs, samt hur och vilka konsekvenser det kan innebära. Länsstyrelsen anser att kommunen bör belysa strandskyddet i de områden där det berörs samt beskriva strandskyddets påverkan i konsekvensbedömningarna. Länsstyrelsen delar inte kommunens bedömning att

människors tillgänglighet längs Frändeforsån genom anlagda gång- och cykelvägar uppfyller strandskyddets syften. I detta enskilda fall kan det dock vara ett angeläget allmänt intresse om gångstråket utförs på ett lämpligt sätt.

Kommentar: Texten om strandskydd utvecklas avseende konsekvenser.

Farligt gods

Länsstyrelsen förespråkar generellt ett bebyggelsefritt avstånd på 30 meter från farligt godsled, men är positiva till att det för berörda utvecklingsområden framgår att inom riskhanteringsavståndet 150 meter ska en riskutredning göras.

Kommentar: Texten förtydligas avseende länsstyrelsens generella bedömning.

Skyfall

Länsstyrelsen förordar generellt att skyfallsfrågan hanteras på en övergripande nivå och inte inom varje enskild detaljplan, detta för att få till helhetslösningar som fungerar för ett större område. En skyfallsstrategi skulle exempelvis kunna innehålla riktlinjer om höjdsättning, andel hårdgjord yta inom olika områden, utpekade skyfallsstråk samt områden tänkta att fungera som skyfallsytor/fördröjningsytor.

Det är även viktigt att kommunen tänker på framkomligheten vid planering av nya områden. Tillgängligheten behöver kunna fungera även vid en skyfallshändelse.

Kommentar: Frågan om skyfall är belyst i utredningsdelen. I stort föreslås pågående markanvändning, vilket är park- eller naturmark, för de lågpunkterna med störst djup. Enligt kartan i utredningsdelen kan konstateras att framkomligheten till utvecklingsområdena inte bör begränsas av höga nederbörds mängder. I riktlinjerna för dagvattenhantering, som redovisas i utredningsdelen, skrivs att en dagvattenutredning ska göras vid planläggning av större områden.

Kartan har kompletterats med ytor lämpliga för dagvattenhantering.

Geoteknik

Länsstyrelsen hänvisar till Statens geotekniska instituts yttrande i sin helhet (daterat 2022-09-02). Sammanfattningsvis behöver det framgå av FÖP:en att en detaljerad utredning av stabiliteten kring reningsverket, andra delar längs Frändeforsån och vid bäcken norr om Industrigatan, bör utföras.

Kommentar: Se svar under SGI's yttrande.

Länsstyrelsens rådgivande synpunkter - övriga allmänna intressen

Befolkning, bebyggelse och boende

Utifrån ett relativt kortsiktigt bostadsförsörjningsperspektiv (riktlinjernas tidshorisont är 2021–2025) borde de redan planerade delarna av Källeberg med cirka 270 bostäder kunna tillgodose behoven i och kring Brålanda. Ett längre planeringsperspektiv kan kanske också motivera Källeberg Västra utifrån ett bostadsförsörjningsperspektiv.

Infrastruktur och transporter

Vissa delar av kommunens önskade och planerade utveckling är kopplat till Västra

Götalandsregionens arbete med både Målbild tåg 2035/2028 och regional infrastrukturplan. FÖP:en påverkas också av Trafikverkets nationella plan för infrastruktur som omfattar investeringar i järnväg och stamvägnätet såsom väg E45.

Både ny nationell infrastrukturplan och regional infrastrukturplan omfattar utrymme fram till år 2033. Av Trafikverkets yttrande (daterat 2022-08-24) framgår det att första etappen Liden – Frändefors inte kom med i nationell infrastrukturplan 2022–2033. Samstämmighet och möjlighet till medfinansiering bör beskrivas tydligt i FÖP:en och så länge inte motsvarande satsningar finns i dessa planer bör föreslagna infrastrukturåtgärder beskrivas som önskvärda och att FÖP:en skapar utrymme för dessa satsningar. Länsstyrelsen vill förtydliga att åtgärderna inte kan ses som en planeringsförutsättning för kommande detaljplaner förrän motsvarande satsning finns i den nationella transportinfrastrukturplanen alternativt i den regionala infrastrukturplanen.

För att tågtrafikering och tågstopp enligt Målbild tåg 2028 ska kunna realiseras förutsätts kommunavtal enligt Västtågsutredningen avseende station och samhällsplanering. Status för avtal med VGR bör synliggöras i FÖP:en.

Planförslaget möjliggör även en ringled. En ny ringled är inte av statligt intresse och ska i så fall byggas och ägas av kommunen. Se även Trafikverkets yttrande (daterat 2022-08-24). Länsstyrelsen anser att förutsättningarna för ett genomförande av ringleden behöver synliggöras i planhandlingarna.

Det nämns att kommunens rådighet över för planen viktiga infrastrukturåtgärder skulle öka om väghållaransvaret tas över från Trafikverket. Vill kommunen det? Länsstyrelsen anser att ambitionen kring detta och processen framåt kan gärna uttryckas tydligare i underlaget.

För stationsläget finns i samrådshandlingen två alternativ som utreds vidare av kommunen och Trafikverket, och FÖP:en ska uppdateras inför utställningen. Länsstyrelsen har därför inte bedömt detta. Det framgår inte heller vilka fördelar och nackdelar som kommunen ser med de två alternativen. Om utredningen tar längre tid än väntat uppmuntrar Länsstyrelsen kommunen att visa sin vilja gällande stationsläge i granskningshandlingen.

Det är positivt att kommunen pekar ut förslag på stärkt cykelvägnät då detta är en nyckel till flera dimensioner av hållbar utveckling, och särskilt positivt ur ett barnperspektiv. I utredningsdelens kapitel om gång- och cykelväg står flera viktiga åtgärder föreslagna. Dessa skulle med fördel kunna framgå mer i huvuddokumentet. Detsamma gäller för utvecklingsförslag för kollektivtrafiken.

Om gång- och cykelvägarna ska byggas av Trafikverket och ingå i den statliga väghållningen ska sträckorna prioriteras i den regionala cykelplanen vilket även kräver medfinansiering av kommunen. Kommunen kan även bygga i egen regi men då utanför vägområdet. Fortsatt dialog behövs mellan kommunen och Trafikverket gällande detta men också kring säkra passager för oskyddade trafikanter. Se även Trafikverkets yttrande (daterat 2022-08-24).

I kommande detaljplaner behöver kommunen visa att infrastrukturen inte riskerar att påverkas negativt av kommande exploatering. Eventuella åtgärder som krävs ska bekostas av kommun/exploatör (Trafikverkets yttrande, daterat 2022-08-24).

Kommentar: Processen fram till tågstopp har förtydligats. Det finns dock anledning att i en FÖP inte bli för detaljerad kring genomförandefrågor, utan det är viktigt att fortsatt dialog förs.

Kommunen anser att ambitionen kring gång- och cykelvägar framkommer tydligt i huvuddokumentet i såväl målbilden som i rekommendationerna.

Angående väghållaransvaret har texten förfinats. Kommunens vilja att ta över väghållaransvaret för Storgatan bottnar i tidigare dialoger med Trafikverket om deras möjlighet att bygga och drifta en ringled för att avlasta centrumgatan från tung trafik.

Kulturmiljövård

Bebyggelse

Av FÖP:en bör det framgå vad som är viktigt, vilka egenskaper som är viktiga och varför det motiverar ett eventuellt skydd. För att planverket ska utgöra ett bra underlag för beslut krävs således att den redovisar slutsatser, ställningstaganden och riktlinjer på ett tydligt sätt.

Länsstyrelsen konstaterar att de grundstrategier och utvecklingsprinciper som antagits i ÖP2017 även kommer att gälla för FÖP:en. Ambitionen att skapa en tydligare lokal identitet med fler mötesplatser genom att utveckla fysiska och funktionella samband ser Länsstyrelsen som positivt under förutsättning att kulturmiljön värnas. Kulturmiljön utgör en grundläggande resurs för att skapa identitet, attraktivitet och bidrar till att sätta in samhället i en bredare historisk kontext.

Att vara varsam med jordbruksmarken, det öppna landskap och kulturmiljön stärker sannolikt Brålandas kvaliteter. Länsstyrelsen anser därför att kommunen bör öka ambitionen och exempelvis skydda den utpekade kulturhistoriska bebyggelsen i detaljplan. En ytterligare åtgärd vore att uppdatera 1998 års byggnadsinventering. Eftersom denna koncentrerade sig på bebyggelse som var uppförd innan år 1960 är det högst sannolikt att en ny inventering skulle identifiera en delvis annan och mer sentida typ av bebyggelse som kulturhistoriskt värdefull. En sådan inventering skulle belysa och tydliggöra värden (materiella och immateriella) som är viktiga för att förstå samhällets moderna bebyggelse- och kulturhistoria.

Fornlämningar

Fornlämningsskildern inom planområdet präglas av några förhistoriska boplatsoområden och nära anslutande metalltida gravfält (sannolikt järnålder). Troligen har det tidigare funnits flera av dessa lämningstyper, men som ej har uppmärksamats i takt med stationssamhällets etablering och utveckling från sekelskiftet 1900 och vidare. Länsstyrelsen anser att i synnerhet gravfälten har stora bevarandevärde, inte minst för deras pedagogiska värden och förståelse av bygdens tidsdjup och utveckling.

Länsstyrelsen gör en bedömning över fornlämningsskildern för olika utvecklingsområden. Sammanfattningsvis lyder den:

Områden där planläggning skulle medföra ingrepp i fornlämningsområden är *U1-Tån*, *U4-Sörbyn* och *U5-E45*. Områden där sannolikheten för okända fornlämningar är medelhög och

en arkeologisk utredning motiveras för att förbättra planeringsunderlaget är U2-Höga grönområde, U7-Esslingetorp, U8-utvecklingsområde för VA-försörjning, T3-Anslutning av Tånvägen till E45 och T8-Förbifart E45. För T12-Ringled väster om Brålanda kan det finnas behov av arkeologisk utredning. Därutöver finns två, sedan gammalt, detaljplanerade områden, där det finns en medelhög sannolikhet för okända fornlämningar inom delområde som fortfarande ligger som jordbruksmark. Dessa är I1 och G2. Med hänvisning till planernas ålder så anser Länsstyrelsen att det behövs ett omtag med arkeologisk utredning innan jordbruksmarken tas i anspråk för verksamhet.

Kommentar (kulturmiljövård): En kulturmiljöutredning med byggnadsinventering har efter samrådet tagits fram av konsult. Utredningen har arbetats in för respektive berört utvecklingsområde i huvuddokumentet och i utredningsdelen under avsnittet Kulturmiljö. I samband med detaljplanläggning ses möjligheten att skydda kulturhistorisk bebyggelse över, att däremot påbörja planläggning med syfte att skydda bebyggelse är inget kommunen har resurser för. Det bör dessutom sättas i en kommunal kontext och inte enbart för Brålanda.

Såväl huvuddokumentet som utredningsdelen uppdateras med upplysningar om fornlämningsbilderna och behov av framtida utredningar.

Gestaltad livsmiljö

Det är positivt att det nationella målet för gestaltad livsmiljö lyfts fram i FÖP:ens utredningsdel. Utöver detta nämns utformning av gaturum och platser kortfattat i huvuddokumentet. Detta är en bra början och ett viktigt bidrag till att hantera allmänna intressen bland annat enligt 2 kap. 3 § PBL.

FÖP:en skulle kunna utvecklas med resonemang och rekommendationer för önskade kvaliteter i den byggda miljön. Till exempel:

- Vilka parametrar är viktiga att arbeta vidare med för att skapa den "centrumkänsla" som beskrivs? Grönska och planteringar nämns vilket är en viktig aspekt av flera. Vilka värden finns redan i kulturmiljön att bevara och bygga vidare på?
- Vad vill kommunen förmedla genom skyltfönstret Rastaområdet, vilka kvaliteter bör finnas i utformningen? FÖP:en skulle här kunna ge övergripande rekommendationer.

Ett sätt att samla konkret vägledning om gestaltad livsmiljö är att ta fram en arkitekturstrategi. Detta kan göras på olika sätt och i olika omfattning beroende på kommunens förutsättningar.

Kommentar (gestaltad livsmiljö): Gestaltungsprinciper för centrum och infarten till orten har förtydligats i granskningshandlingarna.

Det finns tankar om att ta fram en arkitekturstrategi för kommunen, men ännu finns inget politiskt uppdrag.

Naturmiljö

Artskydd

Länsstyrelsen vill upplysa kommunen om att artskyddet kan aktualiseras i senare skede vid

närmare inventeringar inför detaljplaneprocesserna. Detta kan kommunen med fördel tydliggöra i planhandlingarna.

Av MKB:n (s. 68) framgår det att bedömning kring påverkan på artskyddet har avgränsats genom arter och artgrupper som är vanligast förekommande i samband med exploatering och fysisk planering i kommunen. Länsstyrelsen anser att detta bör tydliggöras. Om det gäller planer inom Brålanda är det ett rimligt underlag för bedömning men om det avser hela kommunen är det lämpligare att utgå från artportalen eller kommunens naturvårdsprogram som är under arbete.

Biotopskydd

Det generella biotopskyddet i jordbruksmark berörs i stor utsträckning, framför allt diken, då Brålanda är omringat av jordbruksmark. Länsstyrelsen anser att kommunen bör belysa det generella biotopskyddet på ett tydligare sätt i planhandlingarna. Länsstyrelsen anser att det bör framgå av planhandlingarna att berörda biotoper ska förbli opåverkade så långt som möjligt och att vid påverkan krävs en biotopskyddsprovning som görs av Länsstyrelsen.

Formuleringen kring biotopskydd i MKB:n (s. 69) bör kompletteras med att kommunen behöver vara observanta på det generella biotopskyddet inom hela planområdet och inte enbart inom de utpekade utvecklingsområdena. Inom Brålanda tätort kan alléer beröras och utanför i jordbrukslandskapet är det samtliga definierade biotoper i jordbruksmark som kan vara aktuella.

Länsstyrelsen anser även att det generella biotopskyddet bör listas som en av de viktigaste konsekvenserna under rubriken "Slutsatser" i MKB:n (s. 95).

Grönområde och park

FÖP:en lyfter på ett bra sätt fram värdet av grönytor. Kommunen tar stöd av Grönplanen men Länsstyrelsen vill även framhäva kommunens arbete med naturvårdsplanen som med fördel också kan belysas i FÖP:en som ett underlag i planeringen.

Det är positivt att kommunen planerar för ett nytt grönområde, U2, i en del av samhället där grönområden idag saknas. Dock skulle fler gröna stråk genom bebyggelsen kunna visas på kartan, exempelvis den allé som ska upprätthållas längs Allégatan.

Det är även positivt att FÖP:en lyfter fram att det måste finnas tillräckligt med yta för att tillgodose barns och elevers behov av rörelse. I utredningsdelens avsnitt om grönområde och park finns en princip beskriven om tillgång till grö- och lekytor för barn. Detta skulle kunna lyftas fram som en tydlig rekommendation i huvuddokumentet.

En annan funktion som skulle kunna läggas till är grönskans värde för att sänka temperaturen vid värmeböljor, och på så sätt skydda grupper som är särskilt känsliga som barn och äldre. Detta behov kommer att öka med det förändrade klimatet. Det är därför viktigt att det finns grönytor och träd nära exempelvis äldreboenden och skolor.

Länsstyrelsen delar dock inte kommunens bedömning om att utökad möjlighet för rekreation längs Frändeforsån stärker och utvecklar livsmiljöer för växt- och djurlivet eller gynnar

den biologiska mångfalden. Rekreatiomsområdet kan däremot bidra till kunskap och förståelse kring naturmiljön i viss utsträckning. Därmed anser Länsstyrelsen att kommunen bör omformulera sig i huvuddokumentet under rubriken "Blågrön infrastruktur stärker ekosystemtjänster" (s. 7).

Naturvärdesinventering och fördjupade inventeringar

Länsstyrelsen vill upplysa kommunen om att inventeringar ska genomföras under lämpliga tider på året för en så tydlig och tillförlitlig bild som möjligt. Exempelvis ska fåglar inventeras under häckningsperiod, grod- och kräldjur under april-juni och kärlväxter under blomning.

Vid kommande inventeringar kan kommunen om möjligt ha dialog med konsult för att tydligt fånga upp om det finns indikationer på behov av fördjupade inventeringar. På så sätt kan fördjupade inventeringar genomföras direkt, om tiden är lämplig, och kommunen kan även spara tid och pengar.

Områdesspecifika rekommendationer

Det framgår inte i de områdesspecifika rekommendationerna när hänsyn eller utredningar kopplat till det generella biotopskyddet, artskyddet och skyddsvärda träd behövs. Detta bör kommunen komplettera med.

Generellt behöver kommunen vara observanta på det generella biotopskyddet, artskyddet och skyddsvärda träd i alla områden men specifikt i de områdena listade nedan:

Område B1, B3, I1, I2, T2, T3, E1, U1, U4, U7, U10 – Biotopskydd och artskydd kan beröras.

Område R1, R2 - Biotopskydd och särskilt artskydd kan beröras.

Område N3 – Se tidigare kommentarer kring strandskyddet. I övrigt ser Länsstyrelsen att åtgärderna kan vara möjliga. Det får avgöras genom att prövas i särskild ordning.

Område T4 – Se tidigare kommentarer kring strandskyddet.

Område T8 – Möjligen om alléer berörs.

Område T9 – Inga synpunkter utifrån vad som tidigare noterats kring strandpromenaden längst Frändeforsån.

Område U2 – Länsstyrelsen ser positivt till planerna. Länsstyrelsen rekommenderar att bevara de eventuella element som finns i området, exempelvis diken, berg i dagen och solitärträd.

Område U3 – Biotopskydd och artskydd kan beröras. Kopplar även an till tidigare kommentarer kring strandpromenaden.

Område U8 – Strandskyddet behöver utredas. Vid ändring av plan inträder inte strandskyddet.

Övrigt inom naturmiljö

På s. 56 i MKB:n radar kommunen upp viktiga frågor att belysa efter avgränsningssamrådet. Där saknar Länsstyrelsen strandskyddet och biotopskyddet.

Kommentar (naturmiljö): Texten om artskydd förtydligas eftersom data från artportalen är mer rättvisande för just planområdet. Texten om biotopskydd uppdateras.

Perspektiven kring ekosystemtjänster har inarbetats dels som generella skrivelser, dels för utvecklingsområde invid förskolan.

Ovan refererad text om Frändeforsån är en målbild. Som rekommendation i huvuddokumentet och i utredningsdelen beskrivs att vid ett nytt gångstråk ska stor hänsyn tas till naturmiljön och i samband med att en sådan anläggning genomförs utförs lämpligen åtgärder positiva för den biologiska mångfalden.

Texten om de områdesspecifika rekommendationerna uppdateras för nya trafikområden/länkar och utvecklingsområden. För befintlig, ianspråktagen eller detaljplanelagd, mark är det en för hög detaljeringsnivå att beskriva. Frågan aktualiserad vid eventuell ny planläggning. Allén på Allégatan visualiseras nu i kartan.

Avsnittet om avgränsningssamrådet uppdateras.

Areella näringar

Det finns ett omfattande resonemang i planhandlingarna kring frågan om att ta jordbruksmark i anspråk för bebyggelse. Ur ett nationellt och regionalt perspektiv är det inte önskvärt att använda landets bättre jordbruksmark för annat än jordbruksproduktion. Planeringen av tätorter i goda jordbruksbygder bör därför omfatta hela regioner, det vill säga även utanför den egna kommunen, för att hitta möjlig utveckling utan att ta i anspråk mer än nödvändigt av den fina jordbruksmark som finns bland annat på Dalbosläätten.

Av planhandlingarna framgår det att jordbruksmarken runt Brålanda tätort är brukningsvärd, dock saknar Länsstyrelsen rapporten ”Riktlinjer för jordbruksmarken i Vänersborg” som hänvisas till då denna ännu inte antagits av byggnadsnämnden. Denna handling bör finnas tillgänglig till granskningskedet.

Länsstyrelsen vill även informera kommunen om att det inte finns någon direkt koppling mellan jordbruksmarkens brukningsvärde och att den ingår i EU:s blockdatabas. Endast den mark som jordbrukare väljer att ansöka om jordbrukarstöd för finns med i blockdatabasen vilket innebär att även mark som inte ingår i EU:s stödssystem kan vara brukningsvärd. Det kan även vara tvärtom, att någon felaktigt ansökt om stöd på mark som inte uppfyller kraven för jordbrukarstödet och därmed sannolikt inte är brukningsvärd. Enligt propositionen (1985/86:3) avses brukningsvärd jordbruksmark mark som med hänsyn till läge, beskaffenhet och övriga förutsättningar är lämpad för jordbruksproduktion. Detta bör kommunen tydliggöra i planhandlingarna.

I planhandlingarna finns en beskrivning av vad som bedöms som väsentligt samhällsintresse med exempel från tidigare domar samt en tabell med motiv till väsentligt samhällsintresse för respektive utbyggnadsförslag, vilket är positivt.

I planhandlingarna redogörs det även för tankar kring alternativ lokalisering. Detta beskrivs endast i löpande text och Länsstyrelsen anser att lokaliseringsutredningen med fördel kan kompletteras med en konkret analys med alternativ lokalisering i tabellformat. På så

sätt framgår det tydligare att det inte finns något annat tillfredsställande alternativ än att använda jordbruksmarken. I analysen kan jämförelse dels ske mellan verksamhetsområde i anslutning till Brålanda och verksamhetsområde i Trestad Center och Mellerud. Dels kan det jämföras mellan alternativ i anslutning till Brålanda, vilken kan förtydliga motiven till utbyggnadsriktning.

Kommentar (areella näringar): Riktlinjer för jordbruksmarken är fortsatt under arbete och föreslås antas av byggnadsnämnden i närtid. Till antagandehandlingen är målet att riktlinjerna har arbetats in i planhandlingarna.

Avseende brukningsvärde har texten förtydligats avseende EU:s blockdatabas. Till granskningshandlingen kvarstår propositionsskrivelsen om brukningsvärde.

Lokaliseringsutredningen kompletteras med en analys i tabellform.

VA

Länsstyrelsen ser positivt på att kommunen planerar långsiktigt genom att titta på möjligheterna att expandera området för avloppsreningsverket. Länsstyrelsen vill dock upplysa kommunen om att vid behov av ny prövning kommer hänsyn behöva tas till hur miljökvalitetsnormerna för Frändeforsån kan påverkas samt utreda stabiliteten.

Till granskningsskedet bör kommunen utveckla beskrivningen om reningsverkets kapacitet i förhållande till den planerade utvecklingen. Även dricksvattenförsörjningen bör beskrivas i FÖP:en samt bör det tydliggöras att reservvattentäkten ligger inom FÖP:ens planområde.

Kommentar (VA): Kommunen delar inte länsstyrelsens mening att behöva beskriva kapacitet på dricksvattenförsörjning, med hänseende till den känsliga informationen. Reservvattentäkten redovisas under kapitlet Samlad konsekvensanalys/Vattenmiljö/Förutsättningar, men har utvecklats även under Nuläge, utveckling och konsekvenser/Teknisk anläggning/VA-försörjning.

Energi, material och teknisk försörjning

I utredningsdelen nämns elproduktion från solceller i kommunen. Det framgår inte om detta är aktuellt inom FÖP:en. Länsstyrelsen uppmanar kommunen att, om det är aktuellt, beskriva hur potentialen ser ut och ge vägledning för en sådan utveckling.

Kommentar (energi [...]): Kommunens mål är att öka andelen solenergi, köpt som producerad. Det kan vara aktuellt inom FÖP:en, samtidigt som det inte finns någon kommunövergripande utbyggnadsplan i frågan.

Koppling mellan FÖP och ÖP

FÖP:ens rekommendationer ska ses som förtydligande av och komplement till ÖP2017. På kartan i ÖP:n syns planeringsförutsättningar som vattenskyddsområde, buffertområden in till väg och järnväg, vägreservat med mera. Denna typ av information saknas på FÖP:ens karta. Det skulle underlätta tillämpningen av FÖP:en om informationen antingen läggs till i kartan, eller en tydlig hänvisning görs att FÖP:ens karta ska läsas tillsammans med ÖP:ns karta. Det finns också information om förutsättningar på kartor i utredningsdelen som saknas på den digitala kartan i FÖP.

Kommentar (FÖP/ÖP): Kartan har kompletterats med en lagergrupp innehållande bland annat ovan nämnda lager.

Övrigt

Markavvattning

FÖP:en omfattar fler utvecklingsområden (U1 Tån, U2 Höga grönområde, U10 Källeberg Västra) som ingår i markavvattningsföretag. Områden som markavvattnas är ofta områden som är känsliga för översvämning och de bör ses som blå stråk i landskapet. Bebyggelse bör undvikas inom markavvattningsföretag, annars kan det bli aktuellt att ompröva markavvattningsföretaget hos mark- och miljödomstolen.

Vattenverksamhet

U3/R4 Gula Villan pekas ut för framtida utveckling av rekreationsintressen samt för att säkerställa anslutning till Frändeforsån. Området är i direkt anslutning till ett dike/bäck med utlopp i Frändeforsån, och om det kan komma krävas stabiliseringsåtgärder för slänten kan det bli fråga om en vattenverksamhet. Likaså gäller för promenadstråket längs Frändeforsån om det kan komma att krävas stabiliseringsåtgärder.

Grundvattentäkt

Gällande grundvattentäkter kommer kommunen behöva visa med lämpliga utredningar att markområden går att bebygga utan att det strider mot möjligheten till pågående eller eventuellt kommande grundvattenuttag eller dess skyddsföreskrifter.

Kommentar (övrigt): För berörda utvecklingsområden har texten kompletterats om att markavvattningsföretag behöver beaktas i fortsatt planering. För utvecklingsområde U6-Tån har tillhörande rekommendation kompletterats med upplysning kring grundvattentäkten.

Redaktionella synpunkter

Utvecklingsområde U4 Sörbyn står i texten beskriven som för i första hand vård, men att bostäder och liknande också kan tillåtas. När man klickar på området i kartan står det som underkategori Bostäder. Detta kan bli svårt att tolka.

Länsstyrelsen vill även upplysa kommunen om att alla symboler i teckenförklaringen inte syns på den digitala kartan, exempelvis lekplats.

Kommentar (redaktionellt): Utvecklingsområdet Sörbyn har uppdaterats till "samhällsservice planerad". Teckenförklaringen är reviderad.

Trafikverket

Trafikverket ser positivt på kommunens arbete kring Brålanda och välkomnar en fördjupad översiktsplan som tar redogör för kommunens långsiktiga intentioner med ortens utveckling.

Brålanda station

Trafikverket instämmer i att den pågående utredningen för Brålanda station behöver löpa på och dess resultat behöver arbetas in i planförslaget allt efter som.

E45

ÅVS för E45 mellan Vänersborg och Mellerud avslutas hösten 2022 och då publiceras en rapport med resultat, val av åtgärder och hur man går vidare. Första etappen Liden-Frändefors kom inte med i nationell infrastrukturplan 2022–2033. I kommande planrevideringar (vanligtvis vart fjärde år) kommer nya inspel göras. På vilket sätt ombyggnation av E45 och nysträckning av denna ska ske är inte fastställt utan det kommer preciseras längre fram i en vägplaneprocess. Byggnationen ligger långt fram i tiden, Trafikverket arbetar därför vidare med åtgärder som bidrar till ökad trafiksäkerhet på kort och medellång sikt. Dessa åtgärder handlar främst om korsningar, hållplatser, pendelparkering och passager. Inom det geografiskt avgränsade området för denna FÖP finns två korsningar som Trafikverket föreslår vidare utredning på i ÅVSen. Det gäller korsningarna Industrivägen/E45 och väg 2133 (Tånvägen)/E45. Trafikverket kommer inledningsvis utreda vilka trafiksäkerhetshöjande åtgärder som är lämpliga att genomföra i korsningarna väntan på den större om/utbyggnaden av E45.

Kommentar: Kommunen ser positivt på att Trafikverket i väntan på en ombyggd E45 genomför trafiksäkerhetshöjande åtgärder i korsningarna Industrivägen och Tånvägen eftersom de är bristfälliga idag. Däremot hade kommunen önskat att beslutad ÅVS skulle ge en tydligare indikation för var E45 kan komma att dras vid en ombyggnation eftersom det är svårt att hantera utbyggnad invid befintlig E45 och anslutningar till exempelvis stationsområdet.

Gång- och cykel

Trafikverket ser positivt på kommunens planer om att bygga gång- och cykelvägar inom tätorten. Om GC-vägarna ska byggas av Trafikverket och ingå i den statliga väghållningen ska sträckorna prioriteras i den regionala cykelplanen, vilket även kräver en medfinansiering av kommunen. Kommunen kan bygga i egen regi utanför vägområdet. Trafikverket och kommunen behöver ha en fortsatt dialog om förfaringsätt.

I planförslaget föreslås passager för oskyddade trafikanter till sydöstra sidan av E45. Trafikverket instämmer med kommunen om att passagera ska vara planskilda eller hastighets-säkrade. Fortsatt dialog krävs även här.

Ringled

I planförslaget finns en ringled inritad väster om Brålanda. Leden har tidigare diskuterats med Trafikverket om denna skulle vara av kommunal eller statlig ägo. Trafikverket anser att en ny ringled inte är av statligt intresse och ska rimligtvis byggas och ägas av kommunen.

Kommentar: Angående ringleden har kommunen och Trafikverket olika syn på huruvida det ska vara kommunalt eller statligt väghållansvar. Kommunen ser att ringleden kan fylla en funktion som parallellväg till E45 som kan nyttjas för långsamtgående trafik eller som avlastning ifall E45 är avstängd.

Väghållning

Trafikverket välkomnar kommunens resonemang kring kommunalt väghållarskap i

Brålanda. Frågan har tidigare diskuterats och i samband med kommunens utveckling i tätorten anser Trafikverket att det är lämpligt att frågan aktualiseras på nytt.

Kommande utredningar

I kommande detaljplanarbeten ska utredningar gällande buller, dagvatten, farligt gods, geoteknik och vibrationer presenteras och redogöra för vilken markanvändning som är lämplig. Kommunen behöver visa att den statliga infrastrukturen inte riskerar att påverkas negativt av kommande exploateringar och om åtgärder krävs ska dessa bekostas av kommun/exploator.

Kommentar: Vaghållaransvaret får fortsätta föras en dialog kring.

Tånvägen

Trafikverket har beslutat att genomföra en åtgärdsvalsstudie för väg 2133 (Tånvägen) mellan E45 och Slakteriet vid korsning med väg 2135 Rostocksvägen, men den har ännu inte startats. Trafikverket vill förtydliga att vi ser positivt på kommunens förslag med ett reservat (T3), som överensstämmer med detaljplanen från 1973, i den fördjupade översiktsplanen.

Vilka åtgärder som kommer föreslås i korsningen mellan E45/väg 2133 och på väg 2133 till 2135 samt plankorsningen över Norge/Vänerbanan återstår att se efter att åtgärdsvalsstudien är genomförd och avslutad.

Kommentar: Avseende Tånvägen (T10) har det under samrådet inkommit motstående yttrande avseende reservatets vara eller icke vara. En flytt av Tånvägen bedöms inte som aktuellt i närtid med nuvarande planeringsförutsättningar. Samtidigt pågår tidiga dialoger kring en dubbelspårsutbyggnad mellan Öxnered-Skälebol, vilket ännu inte är beslutat om i nationell transportinfrastrukturplan. Kommunen ser positivt på pågående dialogen och en eventuell dubbelspårsutbyggnad. Vid en dubbelspårsutbyggnad måste däremot plankorsningar stängas eller byggas om, och eftersom Brålanda tätort idag har tre plankorsningar behöver tillgängligheten mellan den östra och västra sidan om järnvägen säkerställas. Eftersom en ombyggnad till planskild korsning längs Storgatan är en utmaning behövs reservatet bibehållas för att inte hindra en ombyggnad till planskild korsning längs Tånvägen.

SGI

SGI lämnade ett yttrande avseende avgränsningar av miljökonsekvensbeskrivning till Fördjupad översiktsplan för Brålanda 2021-10-07. I detta skrevs bland annat att "risken för naturolyckor i anslutning till Frändeforsån och en bäck norr om Industrigatan, bör ingå i miljöbedömningen och beskrivas i MKB:n. Det gäller risker för befintliga och planerade bostäder, verksamheter och andra anläggningar inom det aktuella planområdet men även påverkan som dessa kan ha på risker i närliggande områden".

I konsekvensbeskrivningen [3] finns ett avsnitt om klimatrisker som behandlar förutsättningar för skred, ras och erosion. I denna hänvisas till den av MSB utförda stabilitetskarteringen inom kommunen (utförd 2000). Karteringen visar att ett område mot Frändeforsån, just norr om kommunens reningsverk, översiktligt inte kunde klassas som tillfredställande stabilt eller var otillräckligt utrett och därför rekommenderades detaljerad utredning av

stabilitetsförhållandena. Enligt konsekvensbeskrivningen har någon detaljerad utredning dock inte genomförts. Vi vill upplysa om att om det förekommer kvicklera kan ett skred i anslutning till Frändeforsån utlösa bakåtgripande skred som kan komma att beröra befintlig bebyggelse och utvecklingsområden.

Stabilitetsförhållanden längs bäcken norr om Industrigatan, som vi tog upp i vårt tidigare yttrande, finns inte medtagen i konsekvensbeskrivningen.

SGI upplyser om att översiktsplaner som påbörjas efter 1 augusti 2018 ska enligt PBL redovisa kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön till följd av klimatrelaterade olyckor samt hur sådana risker kan minska eller upphöra. SGI anser därför att det av den fördjupade översiktsplanen bör framgå att en detaljerad utredning av stabiliteten kring reningsverket, andra delar längs Frändeforsån och vid bäcken norr om Industrigatan, bör utföras både i syfte att säkerställa stabiliteten för befintlig bebyggelse och för utvecklingsområden som pekas ut i planen.

Kommentar: För området norr om Industrigatan har det gjorts en geoteknisk undersökning i samband med ett tidigare detaljplanearbete för bebyggelsen norr därom, år 2016. Jordlagerförhållandena är lika följer av lera, bland annat kvicklera. Stabilitetsberäkningarna visade att totalstabiliteten för grönområdet var tillfredställande för den utökade byggrätten. Laboratorieanalyserna gav tecken på att skred i området tidigare kan ha inträffat. Planhandlingen kompletteras med denna information, och hänvisning till den geotekniska undersökningen.

SGU

Klimat- och georelaterade risker

Frågor som berör samhällets motståndskraft mot extrema händelser kopplade till exempelvis värmebölja, nederbörd, översvämning, ras och skred, mm. är mycket viktiga att beakta inom all fysisk planering. Det kan röra sig om grönstruktur och markbeläggning i städer; hur topografi, hus och konstruktioner kan påverka vattenflöden och risk för översvämning; hur vatten, topografi, jordart och berggrund under vissa förutsättningar kan samverka och öka risk för sättningar och markrörelser.

För att kunna förutse potentiella risker och inleda åtgärder som kan förebygga, förhindra eller mildra eventuell framtida skada krävs ofta förutseende och kunskap inom många olika fackområden jämte analys och beräkning av eventuell påverkan. I andra fall är förebyggande arbete jämförelsevis enkelt om man bara blir medveten om en potentiell risk. Men framför allt behövs en helhetssyn hur naturliga förutsättningar påverkar och samtidigt påverkas av samhällets infrastruktur, byggnader och konstruktioner och vilka ändrade förutsättningar ett förändrat klimat kan ge.

Materialförsörjning

Det är vitalt att samhället idag och i framtiden har tillgång till bergmaterial av lämplig kvalitet och att täkter är placerade så att långa transporter undviks.

Samhällets materialförsörjning med ballast, krossprodukter och natursand är ofta en mellankommunal fråga då enskilda täkter kan leverera till större geografiska områden. Tillgång på lämpligt material av hög kvalitet behöver säkras över längre tid. Täktlokalisering bör utöver geologiska förutsättningar och tillgänglig bergkvalitet även ske i avsikt att minimera transportsträckor och utsläpp i enlighet med klimat- och miljömål.

Bergart, mineralogi och struktur kan starkt påverka berggrundens lämplighet för användning som råvara för olika ballast. Bergkvaliteten varierar både regionalt och lokalt och bedöms enligt olika kriterier beroende på syfte och användningsområde för färdig produkt. Ett bergmaterials lämplighet inom exempelvis väg-, och järnvägsbyggnad eller som tillsats i asfalt & betong bedöms enligt olika kvalitetskrav beroende på avsedd användning. SGU arbetar bla. med att ta fram bergkvalitékartor som redovisar detta. Dessa redovisas i SGU:s kartvisare "Ballast" och vissa data föreligger för kommunen.

SGU ser ett hos många kommuner ett behov av uppdaterat planeringsunderlag i form av en regional materialförsörjningsplan på länsnivå för att få en bra överblick av samhällsbehov och råmaterialtillgångar sett i ett längre perspektiv.

För föreliggande fördjupade översiktsplan är materialförsörjning en mer indirekt fråga, men kommunen bör ändå inom all planering resonera om masshantering och materialförsörjning, då dessa faktorer påverkar på en rad olika områden som berör resurshushållning och klimatpåverkan. Materialförsörjningsplanering kan med fördel genomföras i ett mellankommunalt eller regionalt perspektiv. Länsstyrelsen är därmed en lämplig aktör för att ta fram relevant planunderlag till berörda kommuner.

Riskhantering

Aktuella händelser i Norge, Tyskland och Sverige har under föregående år aktualiserat ett utökat samhällsbehov av att analysera klimat- och georisker som tex. översvämning, skyfall samt skred och ras. Mål är att identifiera förekommande risker för att förebygga, hindra eller mildra effekter och ev. skador.

Det är viktigt att undersökningar av risker, förekomst av föroreningar mm. hanteras åtminstone översiktligt redan vid fysisk planering, tex. vid översikts- eller detaljplanering, utpekande av LIS-områden mm. Kommunen bör i detta arbete resonera hur olika redovisade riskfaktorer kan påverka och eventuellt förstärka varandra.

Kommentar (första tre styckena): I kommunens översiktsplan från 2017 framgår att det inom kommunen finns två torvtäkter och tre bergtäkter. Tillstånden omfattar brytning av totalt 17,3 miljoner ton berg. Produktionsbehovet är svårt att bedöma men uppskattades ligga på 500 000 ton per år. Det finns äldre planer och program för materialförsörjning och grushållningsplanering, vilket läggs till i FÖP Brålanda under regionala/mellankommunala intressen.

Ovan nämnda risker redovisas i underlaget. Utredningsdelen har kompletterats med kumulativa riskfaktorer och dess konsekvenser.

Jordbrukslandskapet

SGU instämmer att jordbruksmark är en värdefull naturresurs som bör bevaras. Ianspråktagande av jordbruksmark sker i alla Sveriges kommuner. Ofta berör det enskilda fallet mindre arealer men sammantaget för Sverige blir detta avsevärda ytor. Aktuella händelser i vår omvärld pekar förutom miljö- och ekologiska aspekter på ett stigande behov av att skydda tillgänglig jordbruksmark från exploatering i syfte att säkra Sveriges livsmedelsförsörjning och detta kan komma att spegla sig i en mer restriktiv hållning mot exploatering av odlingsbar mark.

Radon

Radonproblematik är viktig att ta upp och beakta i all kommunal planering. Radongas bildas från grundämnet Radium och är ett led i den radioaktiva sönderfallskedjan uran-bly. Radongas som bildas kan ackumuleras i markens porluft, men även lösas i grundvatten. Naturlig förekomst av uranmineral i berggrunden och sandiga jordarter med hög andel porer som kan leda och ackumulera radongas kan därmed påverka risk för högre radonhalter.

Det generella sambandet mellan jordart, bergart och radonrisk kan dock variera efter lokala faktorer och bör verifieras genom mätning. SGU genomför geofysiska mätningar av strålning och dessa redovisas i kartvisaren *Gammastrålning, Uran*. Planområdet generellt medelhög radonrisk, sk. normalradonmark, men områden med hög risk förekommer.

Översvämning, skyfall och klimateffekter

Delar av Brålanda kan genom närhet till Frändeforsälvan delvis löpa risk för påverkan genom höga flöden, översvämning och erosion. För att möta utmaningar kopplade till klimatförändring är en förutseende hantering av tex. dagvattenproblematik, skyfall- och översvämningssrisk, men även ökande risk för överhettning av tätbebyggda områden mm. nödvändig. Grönstruktur och andel förseglad mark spelar stor roll för tex. avkylning av tätbebyggda områden genom avdunstning, samt och om och hur bra nederbörd kan infiltrera eller avrinning fördröjas och hur väl jordarter kan motstå erosion eller uppkomst av skred.

Grönstrukturer kan direkt påverka effekter av exempelvis skyfall eller extrem värme. Även om detta ger kraftigare effekt i större städer är faktorerna relevanta att beakta även för mindre tätorter. I enlighet med Boverkets riktlinjer (2018) kan det av dessa skäl vara värdefullt att i planarbetet verka för en ökad andel grönstruktur i stadsmiljö. Exempelvis genom att inom fysisk planering avsätta buffertytor och grönytor som kan ta upp påverkan och därigenom mildra risk för effekter på byggnader, infrastruktur som utgår från framtida extrema naturhändelser. Väl planerade och placerade grönstrukturområden kan till exempel möjliggöra lokalt omhändertagande av dagvatten som dagvattenfördröjning, ökad infiltration och därigenom minska översvämningssrisk vid skyfall. Vegetation i grönstrukturer kan även medverka till att ökad markstabilitet i utsatta områden.

Skyfallskartering nämns ej i planhandlingen, en sådan kan i kombination med analys av släntlutning och jordarter (jämför SGU:s kartvisare *Förutsättningar för skred i finkornig jordart*) underlätta identifiering av potentiella risker och vara ett stöd i planering. Många Länsstyrelser genomför sådana analyser.

Det vore lämpligt att i karta tydligare visa riskområden och olika klassning av dessa gentemot tänkt markanvändning. Ev. översvämningsproblematik bör inom fysisk planering ses som en mellankommunal fråga och bör lämpligen utredas i samarbete med berörda grannkommuner och länsstyrelsen.

Det är önskvärt att samtidigt kunna se markanvändning och samlade risker i en och samma karta för att bedöma lämplig markanvändning och om påverkan från ev. risker kan föreligga. I ett pdf-dokument kan detta vara svårt, kartor blir oöversiktliga och har dålig upplösning. Därtill kan läsaren inte göra en koppling till hur visat innehåll (som tex. områdets naturliga förutsättningar) kan påverka markanvändning inom denna FÖP. En interaktiv onlinenkarta vore att föredra för detta syfte där användaren kan kombinera valfria kartlager för att värdera ev. risker för ett specifikt områdes markanvändning. Kommunen erbjuder i tillägg till pdf-handlingen en webbsida med interaktiv plankarta för TÖP Brålanda, men den innehåller liksom även planhandlingens kartor inga relevanta lager rörande riskbedömning, markbeskaffenhet mm.

Kommentar: Skyfallsfrågan behandlas i samrådsförslaget med såväl riskområden, avrinningsvägar och riktlinjer för dagvattenhantering. Däremot är planeringsunderlaget fördelade på såväl digital karta som i ett pdf-dokument, vilket inte nödvändigtvis är bäst sätt att redovisa riskfrågorna på. Frågan om redovisning av kartunderlag ses över tills granskningen.

Ras och skred

Lokala förutsättningar som jordart, topografi och grundvattennivå kan spela stor roll för ras-, skred- och erosionsrisk. Enligt de klimatmodeller som SMHI redovisar för Sverige är det sannolikt att både absolut årsnederbörd som förekomst av extrema väderhändelser kommer att öka. Skyfall, översvämning och höga vattenflöden skapar goda förutsättningar för ökad erosion och uppkomst av ras och skred.

SGU anser därför att risk för ökad förekomst/kortare återkomsttid för skyfall, översvämning och höga vattenflöden genom ett ändrat klimat därmed kan ha direkt bäring på risk för ras, skred och erosion och att detta bör beaktas. SGU:s kartvisare, exempelvis *Förutsättningar för skred i finkornig jordart* och *Jordskred och raviner* kan vara lämpliga att hänvisa till. En analys av det rumsliga sambandet mellan markanvändning och jordarter, topografi, vattendrag, exempelvis i kartform saknas i planhandling och karta. Man bör hänvisa till riskanalys vid ev. exploatering av områden.

Förorenad mark, miljöfarliga verksamheter

Förorenade områden, om potentiella eller verifierade, är mycket viktiga att ta hänsyn till i kommunal planering. Generell problemställning rörande risker förenade med markanvändning inom förorenade områden, eventuell påverkan på markanvändning och möjliga åtgärder kopplade till problematiken bör tas upp. Förekomst av potentiellt förorenade områden belägna inom aktsamhetsområde för skred eller riskområde för översvämning kan påverka spridningsrisk och riskvärdering. Närhet till dricksvattentäkter är en annan aspekt.

Förorenade områden nämns ej i planhandlingen. Det finns dock ett antal förekomster inom planområdet. Miljöfarliga/störande verksamheter och förorenad mark bör redovisas i karta och diskuteras, med fördel bör de ingå som lager i den digitala onlinekartan. Generellt kan en pdf-karta med begränsad upplösning dock vara svåränvänd, i en digital karta kan meta-information om enskilda förekomster enkelt redovisas vilket vore att föredra. Det vore önskvärt att i en och samma karta exempelvis kunna se planerad markanvändning och dricksvattentäkter tillsammans med ev. föreliggande riskfaktorer, som tex. (potentiellt) förorenad mark, skred-/erosionsrisk, översvämningsrisk mm. för att bättre kunna bedöma lämpliga åtgärder.

Kommentar (två senaste styckena): Avsnittet Skred, ras och erosion förtydligas avseende SGU:s kartvisare.

Föreningar och miljöfarliga verksamheter beskrevs och redovisades i samrådshandlingen (pdf) och riktlinjer kopplade till detta framgick. Frågan om redovisning av kartunderlag ses över tills granskningen.

Kartan har kompletterats med en lagergrupp innehållande hänsynslager där ovan nämnda lager ingår.

Mellankommunala intressen

Ett antal frågor rörande olika typer av risker bör hanteras som mellankommunala intressen. Samarbete över kommungränser rörande riskbedömning och -hantering, tex. rörande översvämningsrisk är värdefull. I ett större planperspektiv som tex. kommunens översiktsplan innebär, vore materialförsörjning en typisk sådan fråga. För denna FÖP är dock de mellankommunala aspekterna av mindre vikt.

Plankartor

Val att redovisa planhandling med tillhörande kartor i pdf-format medför många begränsningar i tolkning och analys av kartinnehåll. Det är därför mycket positivt att kommunen erbjuder en onlineversion av kartan som är zoombar och där tillgängliga lager kan tändas och släckas. Även erbjuds i viss mån meta-information vid klickning på kartobjekten. Dock är kartans innehåll mycket begränsat och därmed blir möjligheter till analys och bedömning av lämplig markanvändning, ev. risker mm. mycket begränsade.

Kommunal planering kräver både översiktligt och detaljerat kartmaterial, lämpligen i digital form. Det finns olika alternativa lösningar, tex. arbetar Boverket med att utveckla en GIS-plattform "Boverkets ÖP-modell". Detta kan underlätta såväl användning som granskning av kommunala planer för såväl enskilda medborgare som andra aktörer eller myndigheter då olika kartskikt som illustrerar exempelvis potentiella risker och planerad markanvändning direkt kan jämföras med varandra. Många kommuner redovisar idag planhandlingar som en webbsida med både plantext och -kartor.

Detta kunde även ge möjlighet att koppla metadata till enskilda kartobjekt, såsom för exempelvis ett potentiellt förorenat område, namn, föroreningstyp, klassning, status, ytterligare information, ev. länkar mm. Användare kan själv kombinera olika lager och zooma in i

kartan för att se hur exempelvis risk för erosion och översvämning kan påverka enskilda potentiellt förorenade områden. Ett antal relevanta kartvisare (jordarter, skredrisk, översvämningrisk, mfl.) kan göras tillgängliga som WMS från MSB, SGU och SGI och kan enkelt inkluderas i en digital karta.

Referenser och ordlista

Man bör ange källor för data och ev. citerade rapporter/undersökningar. För att öka användarvänlighet kan det i många fall vara bra att inkludera en ordlista. Likaså kan det vara en fördel att ett kapitel med referenser finns. Förslagsvis kan det vara lämpligt att då även ange webbadresser för vidaregående information, exempelvis till respektive myndighets rapporter, karttjänster: MSB:s översvämningportal, SGU:s och SGI:s olika karttjänster mm.

Kommentar: Kommunen delar SGU:s syn på att de mellankommunala intressena är svåra att hantera på FÖP-nivå. Frågorna är ändå av stor vikt och arbete pågår mellan ett antal grannkommuner inom ramen för arbetet med planeringsstrategin att stärka den mellankommunala planeringen.

Kommunen är medveten om begränsningarna i att arbeta med såväl digitala som analoga kartmaterial och ser över detta inför granskningen. Det finns många olika användare av en översiktsplan och att hitta en balans av innehåll och tillgänglighet är en utmaning. Risken är att planen blir svårtolkad för gemene man om det finns underlag i överflöd, eftersom ovan noterade karttjänster redan finns hos andra myndigheter att tillgå.

Källhänvisningen har blivit mer konsekvent genom fotnoter. I det inledande kapitlet finns en begreppsförklaring.

Polismyndigheten

Lokalpolisområdet Östra Fyrbodalen har tagit del av inkommen handling och att vi fortlöpande önskar del av projektets framtida fortskridande/utveckling.

Kommentar: Noteras.

Skogsstyrelsen

Ingenting att erinra.

Kommentar: Noteras.

Luftfartsverket

Luftfartsverket (LFV) informerar om att alla byggnadsobjekt högre än 20 meter ska remitteras till myndigheten. I remissvaret har LFV inte analyserat konsekvenser för flygvägar till och från flygplatser, samt om CNS-utrustning ägd av flygplats kan riskera att bli påverkad. Berörda flygplatser skall därför alltid tillfrågas som sakägare om byggnadsverk över 20 meter ingår i planer, eller om flygplatserna av annan anledning misstänks kunna bli påverkade av en etablering.

Kommentar: Noteras.

Försvarsmakten

Försvarsmakten avstår i detta fall från att yttra sig gällande den fördjupade översiktsplanen för Brålanda. Försvarsmakten informerar om var planeringsunderlag för utpekade riksintresseanspråk återfinns.

Kommentar: Noteras.

Förvaltningen för kulturutveckling

I utredningsdelen för planförslaget finns rubriken Kulturmiljö. Här nämns både om forn lämningar och övriga kulturhistoriska lämningar. Här kan nämnas att båda dessa kategorier finns registrerade i Riksantikvarieämbetets Fornsök där lämningarna finns beskrivna och markerade i kartverket där.

Rubriken kulturhistoriska inventeringar berör bebyggelsevärden. Den mest heltäckande av de nämnda inventeringarna är "Kulturhistorisk inventering nr 44...", från 1998. Det är en inventering som berör all bebyggelse inom området. Övriga inventeringar är mer avgränsade kategoriinventeringar. Inventeringen från 1998 är utförd på uppdrag av kommunen bl a med syfte att vara ett planeringsunderlag. Som planeringsunderlag behöver de delar som berör planområdet därför aktualiseras genom en kulturhistorisk utredning för planområdet då inventeringen är närmare 25 år gammal. Både bebyggelsen i sig och värderingen av den har förändrats under denna tid.

Kommentar: En kulturmiljöutredning med byggnadsinventering har efter samrådet tagits fram av konsult. Utredningen har arbetats in för respektive berört utvecklingsområde i huvuddokumentet och i utredningsdelen under avsnittet Kulturmiljö.

Västtrafik

Den fördjupade översiktsplanen för Brålanda utgör en samlad vägledning för mark- och vattenanvändning som syftar till en miljömässigt, social och ekonomiskt hållbar utveckling.

Västtrafik välkomnar Vänersborgs kommuns ansats till att ta ett helhetsgrepp kring Brålandas utveckling. Vänersborgs kommun har de senaste åren lagt stor vikt i att utveckla ny bebyggelse i direkt närhet till befintliga kollektivtrafikstråk. Västtrafik uppmärksammar och välkomnar detta och hoppas att denna strategi skall fortsätta gälla även i praktiken.

Ny bebyggelse bör koncentreras i befintliga orter och stråk för att möjliggöra en hög andel resor med gång, cykel och kollektivtrafik. Skolor, handel och service bör ligga i knutpunkter. Vid utveckling av nya bostadsområden, är det av stor vikt att hållbara färd sätt prioriteras i fråga om yta och utformning.

En ökad andel hållbart resande krävs för att nå internationella, nationella, regionala och lokala klimatmål. Hållbart resande gynnar även individ, näringsliv och kommunen i stort genom ökat välbefinnande, förbättrad hälsa, lägre sjukfrånvaro, minskad yta och kostnad för parkering och så vidare.

För att på allvar öka andelen hållbart resande, som idag ligger på en låg nivå i Brålanda, kommer det fortsättningsvis krävas kraftigare åtgärder i såväl fysiska förutsättningar som

beteendepåverkande åtgärder och mobility management-åtgärder. Västtrafiks förhoppning är att denna fördjupade översiktsplan kan ligga till grund för dessa krafttag.

Kommentar: FÖP Brålanda skapar grundförutsättningar för ett ökat hållbart resande. Kommunen instämmer i att det kommer behövas fler åtgärder för att öka andelen hållbart resande.

Melleruds kommun

Melleruds kommun har inget att erinra mot förslaget och ser fram emot fortsatt deltagande som remissinstans. Melleruds kommun ser mycket positivt på de positiva ställningstagandena för, och satsningen på, ett tågstopp i Brålanda.

Kommentar: Noteras.

Trollhättans stad

Trollhättans Stad har tagit del av samrådsförslaget för "Fördjupad översiktsplan för Brålanda, Vänersborg" och har inga synpunkter angående mellankommunala frågor.

Kommentar: Noteras.

Telia/Skanova

Skanova önskar i ett tidigt skede medverka i detaljplanarbetet för att få med befintliga ledningar i planeringsunderlaget. På så sätt kan oförutsedda hinder i planeringen som berör Skanovas nät undvikas för att få en smidigare och snabbare planprocess.

Kommentar: Noteras.

Vattenfall Eldistribution AB

Vattenfall har områdeskoncession inom området. Vattenfall har som innehavare en plikt att försörja alla slutkunder med el inom området. Inom området finns det regionnätledning, vilket tillhör Vattenfall. Flytt och förändringar av regionnätet är tidskrävande och kostsamt. Eventuell flytt och förändringar av befintliga elanläggningar utförs av Vattenfall men bekostas av exploatören. Vid detaljplansplanering och bygglov m.m. i närheten av Vattenfalls anläggningar och fastigheter är det viktigt att kontakta Vattenfall.

Kommentar: Noteras. I utredningsdelen redovisas skyddsområden inom vilka Vattenfall ska underrättas/remitteras.

Lantbrukarnas Riksförbund

Generellt tycker vi att förslagen och beskrivningen av Brålanda innehåller mycket ogrundat tyckande och felaktiga slutsatser. Genomgående tycks man sakna förståelse för vad Brålanda är, en levande bygd med väldigt många företag och företagare där människor bor och arbetar. Istället för att vilja förbättra för dessa tycks förslaget mest gå ut på att koncentrera invånarna till tätorten och att målet ska vara att resa därifrån för att arbeta någon annanstans.

Utveckling nämns på många ställen, men vi kan inte se något förslag rörande utveckling, endast utvidgning av tätortens yta. Den nödvändiga utveckling som kommunen skulle kunna hjälpa till med saknas däremot helt i förslagen. I det här sammanhanget skulle det främst kunna handla om att åtgärda avloppssystemet så att näringsämnen kan komma tillbaka till åkermarken istället för att som i dagsläget släppas ut tillsammans med föroreningar i vattendrag i kombination med deponi. Istället föreslås ökade utsläpp i vattendragen genom den koncentration till tätorten som föreslås på bekostnad av landsbygden, genom direktkoppling till det kommunala "reningsverket" för avloppsvatten. Något som man med bebyggelse utanför tätorten undviker helt eller delvis.

Det borde också vara att bygga ut fjärrvärme för att möjliggöra kraftvärme i Brålanda. Vi behöver mer el när det är kallt. Kraftvärme producerar mer el ju kallare det blir, och skapar dessutom jobb lokalt. I Brålanda finns stora mängder bioenergin som kan utnyttjas. Detta kombineras lämpligtvis med biokol, vilket också skulle handla om utveckling av åkermarken. Men istället ser vi bara förslag om avveckling av åkermark.

Inget av dessa grundläggande förslag på utveckling finns med i förslaget vilket är underligt.

En annan brist är att gränserna för kommunens mark inte finns med i kartorna, och ännu värre att man inte har tagit någon hänsyn till vilken mark som är kommunens och inte i förslagen.

Man borde också ha visat större hänsyn till verkligheten på plankartan och därför använt en karta som visar nuläget.

Att koncentrera människor och företag till tätorten är skadligt för bygden. De flesta människor och de allra flesta företagen finns utanför tätorten. Att koncentrera människor till tätorten gör det svårt eller omöjligt att starta företag, och att koncentrera företag till tätorten låser in dessa vilket gör en eventuell utvidgning svår eller omöjlig.

Rekommendationskartan

Områden som U1 och U7 är i första hand upp till befintliga företag på platsen som kan behöva mer plats och markägare att komma överens om.

T3. Att klyva åkermark helt i onödan på detta sätt är inget alternativ. Vägen T9 finns redan. Det finns plats att göra en bättre av och påfart till E45 vid befintlig sträckning. Om något mer plats skulle behövas för av och påfart kan vägen T9 flyttas något söderut till den södra sidan om den ena eller de båda tomterna längs vägen, eller flytta sträckningen på den sista biten av vägen.

R3 är åkermark och ska så förbli. Värmeverket bör ligga kvar. En flyttning skulle

öka värmeförlusterna och ta jordbruksmark i anspråk samt förstöra arronderingen.

Den föreslagna sträckningen av ytterligare en ringled väster om Brålanda är inte möjlig då den går ut på privat åkermark, och förstör flera fält med åkermark och förstör arronderingen. Om en ringled ska göras även på den västra sidan måste detaljplanen för Källeberg 1:205 m.fl. göras om så att vägen får plats inom det området. Helst precis i utkanten av nuvarande tätort. Området B1 och B3 är åkermark och bör förbli åkermark. En flytt av vattenverket närmare tätorten borde då också planeras så att det inte bidrar till att förstöra åkermarkens arrondering.

Eventuella grönområden som planeras ska placeras i utkanten av tätorten och vägar där fält har förstörts och mer eller mindre obrukbara remsor och kilar finns kvar eftersom formen på grönområden inte spelar någon roll. Dessa kan då istället planteras igen och då också fungera som skydd mot ljud och ljusföroreningar från tätorten till det omgivande landskapet. Då kan ytan inom tätorten användas till bebyggelse.

Fälten väster om tätorten ska helt bevaras då de är mycket bra arronderade och all jordbruksmark behövs för odling när hundratals miljoner människor i världen lider av svält. Den svenska åkermarken är bland den bästa i världen och är mycket svårare att ersätta någon annanstans. Det är då bättre att bebygga områden som exempelvis U4 som redan är delvis förstörda om mer yta skulle behövas i tätorten. Åkermarken närmast tätorten behövs inte för bostäder eller industrier då det finns mycket gott om lämpliga tomter i hela Brålanda. Enbart lämpliga platser ska användas till bebyggelse.

Överlag har översiktsplanen ett ensidigt fokus på enbart tätorten och man glömmer helt av vad Brålanda lever av. Man tycks helt sakna förståelse för vad Brålandabygden är. Fokus ligger helt på att utvidga tätortens yta, istället för att göra förbättringar för bygden.

Det är också under all kritik att man inte har börjat processen med att prata med berörda markägare och med LRF som är Brålandas absolut största förening för företagare och de som berörs av förslagen. Man har visat för stor hänsyn till irrelevanta gamla kommunala planer som inte var bra då när de gjordes och som inte är bättre nu. Hela processen behöver göras om och göras rätt från början. En positiv inställning till Brålandabygden skulle behövas och fokus måste vara att underlätta och möjliggöra nödvändig utveckling av bygden

och de förbättringar som måste göras och de fel som måste åtgärdas. Man måste också visa respekt för människorna i bygden och jordbruksmarken som är grunden för Brålandabygden.

Kommentar: Brålanda har såväl en stark landsbygd som tätort och båda är beroende av varandra. Eftersom det i tätorter ofta finns en större komplexitet i planeringsfrågor med flertal allmänna intressen som behöver samordnas hanteras detta genom olika planer, antingen på översiktlig nivå (översiktsplan/fördjupad översiktsplan) eller detaljerad nivå (detaljplan). Likaväl som FÖP Brålanda skapar förutsättningar för en tätortsnära utveckling hindrar den inte heller landsbygdsutveckling. Mycket tyder på att det kommer ske mycket infrastrukturrelaterade satsningar i Brålanda, närmast i tid ett tågstopp. För att realisera detta behöver kommunen visa på att det finns underlag för ökat hållbart resande, vilket stationsnära bostäder och arbetsplatser är en del utav. Landsbygden har ett stort antal invånare som även dem kommer nyttja denna resurs. Historiskt kan tydas att förbättrade åtgärder på järnvägen, genom dubbelspår och nya tågstationer, ökar attraktiviteten för orten som boendeort. Eftersom Brålanda blir nästa stopp på järnvägen efter Öxnared med mindre än en timmas resväg till exempelvis Göteborg, eller Trestad, finns det möjligheter för en ny målgrupp invånare att flytta till Brålanda. Det är även lättare att rekrytera arbetskraft till företag på orten när pendlingsmöjligheterna blir bättre.

Avseende T3, se svar under Trafikverkets yttrande.

Som nämnt har ringleden (T12) befintligt stöd i den områdesplan som finns från 1984 som syftar till att avlasta främst Storgatan, men även Järnvägsgatan, från tung trafik samt skapa en robusthet i de fall E45 är avstängd. Till granskningshandlingen av FÖP Brålanda har samtliga planerade vägar (Ringled, Tånvägen och E45) i stället utformats som reservat, likt kommunens övriga planerade vägar i andra översiktsplaner. Detta eftersom ingen projektering genomförts för dessa vägar ännu. I ringledens fall innebär det att den exakta dragningen först kan bestämmas efter att en projektering utförts med de rätta ingående tekniska specifikationerna (vägbredd, hastighet med mera). Inför det slutliga valet av exakt dragning och utformning av vägen behöver bland annat påverkan på jordbruksmarken studeras. Det har även stor betydelse hur en planskild korsning med järnvägen kan utformas samtidigt som hänsyn till avrinningsvägar och flera andra frågor beaktas. Beroende på när ringleden avses byggas och hur försäljnings-/utbyggnadstakten av Källeberg fortgår kan olika dragningar diskuteras. Kommunen delar LRF:s bedömning att ringleden så långt det är möjligt ska förläggas på kommunägd mark och med hänseende till arronderingen. Utvecklingsområdet U10 – Källeberg Västra har i granskningshandlingen tagits bort och ersatts av ett utvecklingsområde på skogsmark.

Avseende R3 och eventuell flytt av biobränslepannan är detta en åtgärd som skulle möjliggöra den utveckling som påtalas om biokol och utveckling av befintligt fjärrvärmenät. Marken är sedan tidigare detaljplanelagd för idrottsändamål, vilket innebär att en ändring av detaljplanen är nödvändig för att möjliggöra förändrad markanvändning.

Avseende markägande är en översiktsplan strategisk och på en översiktlig nivå där de fastighetsrättsliga förutsättningarna nödvändigtvis inte redovisas. Den långsiktiga utvecklingen för kommunen eller en tätort kan vara nödvändig på annan mark än den kommunen äger.

Självklart är det en fördel ur ett genomförandeperspektiv att peka ut utvecklingsområden på kommunens mark, men i en kommande detaljplan-/vågplanprocess utreds detta och dess konsekvenser.

Det har tidigt i processen givits utrymme för workshops och områdesträffar med näringsliv, såväl i andra forum där markanvändningsfrågor diskuterats (detaljplan Källeberg och ÅVS E45).

Naturskyddsföreningen i Vänersborg

Föreningen stödjer kommunens målbild. Det är dock viktigt att kommunen verkligen når sina ambitioner utöver den rena exploateringen av ny mark för bebyggelse.

Föreningen sammanfattar sina synpunkter och förslag i följande sju punkter:

- Minimera hårdgjorda ytor inom exploateringsmark och maximera tillvaratagande och naturlig rening av dagvatten.
- Främja stadsodling på olika innovativa sätt som utvecklas världen över.
- Solenergi och annan förnybar energi ska produceras i samband med byggnader och anläggningar som uppförs.
- Plantera vegetation i så stor utsträckning som det är möjligt samt skapa sammanhängande gröna korridorer i samband med exploatering för bostäder, verksamheter eller vägar såsom ny ringled.
- De oaser och korridorer som idag finns måste bevaras och om möjligt utvecklas och utökas. Vi tänker särskilt på Centrumparken (som har stor potential), Frändeforsåns strandskyddsområde, Törnrosdalen samt Elljus- och skolskogsområdet. Detta gäller även inom områden som ej berörs av FÖPs föreslagna förändringar.
- Dessutom bör, så som kommunen börjat i centralorten, delar av gräsytona i ökande omfattning lämnas oklippta för att istället skötas så att den biologiska mångfalden främjas.
- Möjligheterna att spara jordbruksmark genom att förtäta orten (under iakttagande av våra punkter ovan) bör utvärderas mer liksom byggnation på omgivande landsbygd där lämplig mark finns. Vi är oroade över att vägreservatet T2 och de ytor som utlagts öster därom, U10 tillsammans med detaljplanelagda B1 och B2, tar för mycket jordbruksmark i anspråk. U10 rymmer dessutom osäkerheter om grundvatten, kraftledning med mera.

Enligt naturskyddsföreningen är det angeläget att de konkreta åtgärderna enligt våra punkter ovan skrivs in i FÖP:en för Brålanda tätort. FÖP bör tydligt trycka på att förutsättningar och styrmedel tillskapas i detaljplaneringen för detta.

Kommentar: Dagvattenhanteringen hanteras i kommunens riktlinjer och ligger i linje med yttrandet. Det finns inget hinder för stadsodling i Centrumparken eller Esslingetorpsdalen. I kommunens styrdokument Fossilfritt Vänersborg 2030 omnämns hur kommunen ska arbeta med exempelvis solenergi på kommunala byggnader. För privata byggnader saknas i dagsläget lagstöd för kommunen att tvinga igenom produktion av förnyelsebar energi. Angående jordbruksmark, läs mer under svar till Lantbrukarnas Riksförbund.

Brålanda Väntjänst

Många delar i planen hänger på hur E45:s dragning kommer att bli. Vad vi förstått ligger en förändring långt fram i tiden. Det får inte hindra att planen sätts i verket snarast och att man utgår från nuvarande dragning av E45.

Cykelväg till Brålanda kyrka

Redan i inledningen av FÖP påpekas vikten av ett sammankopplat och tillgängligt Brålanda och då nämns särskilt Brålanda kyrka som är belägen på andra sidan E45 sett från "centrum". Under **R1** framgår att man pekat ut Brålanda kyrka som en viktig målpunkt för lokalbefolkningen och även under **T9** lyfts behovet fram om en gångväg till Brålanda kyrka.

Vår förening, som företräder den äldre lokalbefolkningen, vill att det **snarast** byggs en gång/cykelväg till Brålanda kyrka. Avståndet från centrum är så pass långt att en cykelväg är nödvändig. Det skulle också ge tillgänglighet till vägnätet öster E45 ända ner till Vänern utan att behöva cykla på E45. Kan sammankopplas med tillgänglighet till Frändeforsån enligt nästa punkt.

Vi föreslår vidare att den cykelplan som antogs 2018 revideras och att en cykelväg till Brålanda kyrka läggs in i den.

Frändeforsån

Vi delar FÖP om vikten av att utveckla området kring Frändeforsån. Under **N3** föreslås några övergångar. Vi anser att det redan finns en etablerad övergång från Storgatan till Frendo/Bilisten idag och att det både är den snabbaste och troligen billigaste åtgärden att utgå från denna ner till ån.

Salbovägen-Nuntorp (Synpunkt utanför FÖP)

Elever som bor längs Salbovägen tvingas idag gå på E45 för att nå infarten till Nuntorp. Det är oerhört trafikfarligt. En gångväg längs med E45 till Hpl Nuntorp bör genomföras omgående och så vitt förstår ställer sig markägaren villig lämna mark för det. Bör prioriteras.

Eftersom den ligger utanför FÖP väcker vi det förslaget vid sidan om.

Kommentar: Intentionerna i FÖP Brålanda är att skapa ett stråk till kyrkan, inte nödvändigtvis i direkt anslutning till E45. En utbyggnad av GC-väg längs E45 bedöms inte samhällsekonomiskt försvarbart utifrån de stränga krav som ställs kontra utnyttjandegraden. Därav är det av vikt om det går att få till stånd en annan sträckning, exempelvis längs Frändeforsån. Kommunen delar tankarna om att övergången vid Frendo redan är etablerad och den bästa anslutningen till östra sidan av E45.

Nuntorp ligger utanför FÖP Brålandas avgränsningsområde. Som Trafikverkets åtgärdsvalsstudie beslutats föreslås att aktuell korsning arbetas om i väntan på den stora ombyggnationen av E45. Exakt vad som planeras är osäkert från kommunens håll.

Brålanda företagarförenings infrastrukturgrupp

Gruppen har lämnat fler än ett yttrande, varför synpunkterna samlas här.

Yttrande 1

Vi föreslår följande ändringar på namn och områden.

G1 *Törnrosdalen* – Byte namn. Ändras till namn Esslingetorpsdalen. (syftar till fastighetsnamn och lokalt talesätt)

G3 *Park i Höga* – Byte namn. Ändras till namn Raskens Höga. (syftar till personnamn Rask och dennes gård på Höga)

G4 *Odlingslotter* – Olämplig placering nära Rastaområdet. Ändras till andra syften Helikopterplatta (sambällsservice) samt Ställplats turist (utvecklingsområde) och Hundrastgård (grönområde).

U6 *Söder om vandrarhemmet* – Byte namn. Ändras till Dalhem. (syftar till tidigare gårdsnamn och en banvaktarstuga i området)

U8 *Utvecklingsområde för VA-försörjning* – Byte namn. Ändras till Brålanda reningsverk. (syftar till verksamheten)

U2 *Höga grönområde* – Byte namn. Ändras till Höga Park. (syftar till områdets och fastigheternas namn)

I rubriken "G4" nämner vi bl.a begreppet helikopterplatta... Som ett förtydligande är det så att ambulanssjukvården använder Brålanda E45 som en knutpunkt när det gäller att skifta mellan ambulans och helikopter vid större olyckor samt att kunna "överta" patienter som kommer långväga med ambulans norrifrån. Då används grönområdet vid G4 i Brålanda. Vedertaget de senaste årtionden. Även Polishelikopter använder denna yta då området är fritt från el-ledningar och närheten till E45. Därför ser vi som en möjlighet att "hårdgöra" en mindre markerad yta och kalla denna för helikopterplatta. Vi förmodar detta kommer uppskattas av blåljus-organisationer.

Kommentar: Namnförslagen noteras och justeras i viss mån. Avseende G4 och helikopterplatta är detta ett klokt inspel som beskrivs och säkerställs genom utvecklingsområdet U7.

Yttrande 2

Yttrande 2 är till stor del, sett till innebörden, att likna med yttrande 1, med följande tillägg:

Vi poängterar särskilt betydelsen av den föreslagna trafiklänken mellan Industrigatan och Färgelandavägen som en ytterst viktig del för utveckling av Brålanda tätort. Denna trafiklänk bör tydligare lyftas fram i FÖP som en förutsättning av kommande tåghållplats, trafikflöden, trygghet och trafiksäkerhet. Detta ställningstagande är också tydliggjort i konsultrapporten "Översiktlig trafik- och infrastrukturutredning Brålanda".

Vi noterar att två alternativa hållplatslägen är föreslagna att utredas. Det norra hållplatsläget bör särskilt utredas avseende konsekvenser att ligga nära plankorsning vid Storgatan. Vi bedömer att fälltider av järnvägsbommar berörs och risk finns för fällda bommar under lång tid då persontåg stannat för av- och påstigning eller avvaktar tid för avgång. Ett tänkbart tredje alternativ värt att utreda kan vara mellan de två föreslagna alternativen.

Vi ser det önskvärt att i FÖP tydliggöra att infrastruktursatsningar till delar kan utföras i tårtan helt oberoende av framtida nationella satsningar av 2+1-utförande av E45 eller dubbelspår Norge-Vänerbanan genom Dalsland. Vissa åtgärder kan då utföras tidigt som exempelvis GC-väg utmed Stenhammarsvägen och trafiklänk mellan Industrigatan och Färgelandavägen.

Kommentar: Frågan om ringleden är komplex såväl vid val av sträcka, väghållaransvar och genomförande. Att beskriva att ringleden är en förutsättning för kommande tågstopp är vanskligt, eftersom det skulle kunna sinka tidsplanen, men däremot skulle den avlasta Storgatan och öka tillgängligheten till stationsområdet.

Kommuninvånare (1)

Kommuninvånaren har yttrat sig flertalet gånger över förslaget, varför synpunkterna samlas här.

Yttrande 1

Den nya dragningen av E45 mellan Frändeforsån och nuvarande E45 kan vara en lämplig dragning. Den nya vägen anser jag ska korsa den nuvarande vid infarten till Brålanda kyrka, då kan nuvarande E45 användas som lokalväg mellan Toppfrys och Venakorsen. Där kan både gång- och cykeltrafikanter samt traktorer färdas trafiksäkert.

Tånvägen kommer att bli avlastad om man bygger den nya ringleden från Toppfrys till Färgelandavägen. Därför tror jag inte att det behövs en ny dragning av Tånvägen. Vad man kan göra är att lösa in en eller flera av dom fastigheter som ligger utmed vägen för att få en bredare väg med bättre sikt.

Yttrande 2

Den fördjupade översiktsplanen för Brålanda är inte förenlig med kommunens policy om bevarande av jordbruksmark. Planen tar onödigt mycket jordbruksmark och förstör arronderingen. Men det går att planera vägar om man tar hänsyn till landskapet och fältens form. Därför anser jag att man måste göra om översiktsplanen.

Yttrande 3

Den fördjupade översiktsplanen är inte förenlig med miljöbalken 3kap 4 om bevarande av jordbruksmark. Den föreslagna sträckningen av Tånvägen kommer att ta för mycket jordbruksmark på Östebyn 4:2 och den förstör arronderingen. Jag anser därför att kommunen ska ta bort Tånvägens nya sträckning i Översiktsplanen.

Kommentar: Kommunen hade hoppats att Trafikverkets åtgärdsvalsstudie för E45 skulle konkretiserat en korridor eller rentav föreslagit en potentiell vägsträckning. Eftersom så inte är fallet har kommunen valt att återgå till det vägreservat som Trafikverket redovisat sedan förstudien för E45 gjordes år 2001. Frågan om E45ans framtid och lokalisering ligger på Trafikverket.

Avseende vägreservatet T10 (Tånvägen), se svar på Trafikverkets yttrande.

Kommuninvånare (2)

1 Det vore bra med en cykelväg/gångväg parallellt med 45:an så att man kan ta sig till och från Brålanda, Cafe Gula Huset, Baggebolsvägen (Brålanda Kyrka, Sikkhall, etc) på ett säkert sätt.

2 Man tar på sig ett stort ansvar om man ska locka kanotister till Frändeforsån. Flödet i ån varierar mellan 0 och 50 m³/s. Vi äger Östebyns Kraftstation och har dammen och kraftstationsintaget där och det ett farligt område för alla inklusive kanotister. De som besöker oss brukar fråga om guidning och hittills i år har det varit ca 50 personer och tittat samt två ytterligare grupper inbokade. Vi har lösgående hästar och elstängsel samt fårnät runt tomten så att inte barn ska smita iväg in till farligt område. Det är inte lämpligt att ha ovana människor på vår tomt. Vi kan inte ta ansvar för andras säkerhet på det viset.

I Arvikatrakten var det häromåret en kanotolycka där en kanot kom för nära ett kraftstationsintag och kanoten vek sig runt en stolpe med tragiska konsekvenser. I det fallet lär kanotutyraren fått ta på sig ansvar för att inte ha varnat för faran med strömmande vatten.

För två år sedan hade vi kanotbesök. Som tur var var flödet nästan 0. De kapsejsade ändå och med stor hjälp från närboende fick det tömt sin kanot och samlat ihop sina grejor. Nykterheten var inte på topp och som tur var var kraftstationen då avstängd.

I år har vi haft fyra kanotbesök varav en brutit av sin paddel och blev hemskjutsad av en granne. De övriga tre var förstagångspaddlande från Tyskland som utgick från att vår anläggning var allmän egendom. Att släppa kanotister nära vår anläggning kan medföra stora risker. Vem tar i så fall på sig ansvaret om något går galet?

3 Om vi skulle ha ovana personer runt vår anläggning så måste den hägnas in, till stort besvär för det dagliga arbetet. Var snälla och förlägg promenadstråk så att ovana promenärer inte lockas att gå ut på vår servicebro.

4 Att föreslå gångstråk som skulle korsa 45 från vår privata väg över till Tånvägen är inte att rekommendera. Våra barnbarn som är 13 och 15 år får inte cykla eller gå där själva. Det är ofta olyckor där med bilar och vi har undervisat boende och besökare hur man ska bete sig där när man kör bil i korsningen. Det är absolut inget bra ställe att promenera på. Alla typer av fordon som ska av från 45:an har av naturliga skäl väldigt hög fart. Detta gäller i synnerhet de som tar sin in på Tånvägen.

Kommentar: Kommunen delar uppfattningen om behovet av en transportväg för oskyddade trafikanter till målpunkter längs E45. Investeringarna längs statlig väg är många gånger väldigt höga, varför även alternativa lösningar får ses över.

Synpunkterna ger bra upplysning kring riskerna med paddling på Frändeforsån, i alla fall invid er anläggning. I den fortsatta dialogen vore det positivt om det gick att eftersöka en lösning som är positiv såväl för markägare, verksamhetsutövare och friluftsturister. Texten har uppdaterats kring detta.

Angående gångstråk ser kommunen positivt på om det på sikt skulle kunna gå att möjliggöra ett gångstråk invid Frändeforsån. Det finns utmaningar, såväl där privata tomter skärmar

av ån som själva tillgängligheten till ån. FÖP:en visar på viljeriktningen och ska inte tolkas som en absolut dragning, sedan får hur-frågorna arbetas vidare med.

Kommuninvånare (3)

Kommunens kommentar: Synpunkterna nedan anspelar på det samrådsmöte som ägde rum 23 augusti 2022 i Brålanda.

Min tanke med mötet, var ju att se och förstå hur Brålanda kan utvecklas och på vilka villkor. Självklart är **korsningen vid 45:a norr** om Brålanda ett allvarligt problem med dålig sikt för de som kommer norrifrån. Här behöver kommunen trycka på Trafikverket för att få den ändrad men jag tycker att andra saker kring vår ort är väsentligt viktigare.

Hur kommer Brålanda att utvecklas? Kommer det att byggas nya bostadsområden och kommer folk att vilja flytta hit? Kommer det att finnas någon service kvar om 10 år?? Här måste kommunen och enskilda hjälpas åt.

Brålanda är en trygg ort, närheten till människor är stor och många talar om den s.k Brålandaandan, vilket innebär att många personer gör saker tillsammans och gör dem ideellt. Det kännetecknar nog en liten ort i allmänhet. Men för att "byn" skall utvecklas **måste befolkningen öka** och ge underlag för handel och service. Det gör vi endast med att **marknadsföra Brålanda** på ett trovärdigt och positivt sätt och därigenom bli fler.

Min uppfattning är att **skolan** fungerar mkt bra, likaså **äldrevården**. **Vårdcentralen** har haft sina bekymmer men det är ju så viktigt att vi "tecknar den" och ingen annan vårdcentral för att ge underlag till den. Från Vårdcentralen försöker man visa sig och man har idag knutit till sig en grupp äldre människor i en "samtalsgrupp" för att höra vad folk tycker och vill ha ....

I samma byggnad som Vårdcentralen ligger **Folktandvården**. För ca. ett år sedan blev jag uppringd av en tandsköterska från Mellerud, (Mellerud-Brålanda verkar tydligt ihop) som undrade om jag ville lista mig i Färgelanda. I Färgelanda, ja just det i Färgelanda, 3 mil bort." Då skulle jag kunna få tandvård lite oftare. Det är många Brålandabor som listat sig där nu "sa hon. Jag sa nej! Min tanke var genast. **Huujedamej!** Skall dom lägga ner Brålanda Folktandvård! Fina lokaler i en ort där jag fått tandvård i 40 år. Nej så kan inte vara fallet. Här måste kommunen agera och påverka regionen, så vi kan ha vår Folktandvård kvar här på heltid.

Vi informerades också om det kommande, efterlängtade tågstoppet. (Järnvägen har allt sedan ett möte med SJ alternativt Banverket, på då Westmans Gille, i mitten på 80-talet varit en diskussionspunkt i Brålandatrakten).

TÅGSTOPP i Brålanda kan innebära en expansion på orten. Det kan bli en start för pendlande till arbete en bit från Dalboslättan. Vi ser fram emot, att detta sker så snart möjligt. Kommunen måste trycka på mer!! (Jfr pågatåg/små stationer i Skåne och hur och varför kan boende i lilla Hällekis åka tåg fem gånger om dagen till Mariestad).

En person talade om de förfärliga **fastigheter** som finns norr om Brålanda innan kyrkan och om flera fastigheter i samhället. Ja, detta är inte bra och här borde **kommunen agera** på något sätt.

I korsningen järnvägsgatan-Storgatan, mitt i centrum, finns idag en fastighet som ser förfärlig ut. Här vill fastighetsinnehavaren bygga affärslokal men ha **bostäder** ovanpå. Det innebär "att **utveckla Brålandas centrum**". Detta har, enligt uppgift, kommunens tjänstemän nekat henne. Hon har låtit säkra fastigheten med ny grund och lagt in halva golvet men..... nu har det stått still i 1 år därför att, enligt uppgift, tjänstemän nekat henne att ha bostäder i fastigheten. Hur skall hon annars få ekonomi på den??? Då vet vi att det ligger 5-7 fastigheter, nära det beskrivna huset och precis lika långt från järnvägen som detta hus. **Oförståeligt! Nu får det stå där och det är det första som allmänhet och turister ser när man kommer in i vår by ! Uff !**

En annan person på mötet påtalade problemen med att bygga på **åkermark** men var skall man annars bygga för att utveckla orten. Det måste ju ske på den mark som ligger i anslutning till vårt samhälle givetvis. Den lilla åkermark som tas i anspråk i Brålanda är ju inget mot den kvalitativa mark i 100-tals hektar som man tar i anspråk för att bygga ut delar av Malmö och Lund exempelvis.

Detta får inte hindra en expansion. Skall vi fått ett livaktigt samhälle så måste vi få hit människor som vill bosätta sig här..... och bidra till en **ökad service**. Jag anser dock att om man bygger **vägen**, väster Toppfrys, som skall förbinda det nybyggda området med samhället i övrigt, skall den **anslutas till Färgelandavägen**. På det sättet blir den då en naturlig **förfart** för tung trafik och för alla de traktorer som idag kör genom centrum på Storgatan.

Vi talade också mer om Storgatan. Någon ville, **hjälpande, flytta** vår enda **mataffär** till någon plats i utkanten av samhället på den åkermark som han tidigare talat varmt om!! Nej, Området kring **centrum måste** på något sätt **utvecklas**. Det är ju kring Storgatan som Brålanda Centrum finns. Här måste kommunen hjälpa till. Initiativ till utökad service, renovering av fastigheter etc måste uppmuntras.

Beträffade **fritidssidan** har Brålanda, en ort av denna storlek ett ganska bra utbud. Kommunen har renoverat och byggt ut "fotbollsområdet" och vår Centrumpark är attraktiv, allra helst då **den fina lekplatsen** tillkommit. Där är alltid många mindre barn och deras föräldrar och leker. Dock är **utegymmet** i parken av sämre klass. Handtag av trä är sönder och bänkar behöver renoveras. Därtill är vissa redskap alldeles felaktiga, för höga som man inte når att greppa eller är inget som attraherar den unge eller motionären.

Jag har tidigare påtalat brister vid **Sikhalls härliga badplats**. De rel. nya toaletterna är fina, redskap för barnen är okej men fortfarande kommer vassen allt närmre. Nu när det är så lågt vatten skulle den kunna gå att slå. Därtill har man en chans att nu bearbeta sanden mellan gräs och vatten. Jag har i år varit vid Sikhall tre gånger med barnbarn. Inte någon gång av dessa har jag sett kanadagäss. Gott. Det har tidigare varit många ute i vattnet när man varit där.

PS: Gör allt för att det snarast blir **TÅGSTOPP i BRÅLANDA** och att det sker en utbyggnad av **BOSTÄDER** så som ni beskrev.

Kommentar: Synpunkterna stämmer till stor del överens med förslaget. Kommunen ingår i samarbeten med regionen och Trafikverket avseende tågstoppet, med ambitionen om att det ska komma till stånd så snart som möjligt. Avseende ovårdade byggnader har den enskilda fastighetsägaren ett stort ansvar, vars tankar förhoppningsvis överensstämmer med rådande detaljplaner och lagstiftning.

Kommuninvånare (4)

Invånaren är mot att bygga på åkermark som är dränerad. Ska kommunen bygga så bygg på kommunens egen mark och inte förstöra ett bra skifte. Vägen behöver inte gå på fastigheten Höga 1:7. Vägen kan dras på kommunens mark som inte är dikad.

Kommuninvånare (5)

Invånaren har synpunkter om den nya ringleden för den tunga trafiken och anser att vägen är bortkastade pengar från kommunens håll. Den är placerad fel eftersom kommunen har egen mark där vägen kan läggas och anser därmed att den ska användas först. Vägen kommer att komma mycket nära invånarens hus och mark och det kan bli farligt med allt tungtrafik som ni vill ha där.

Just idag råder det kris i världen och vi ska värna om vår jordbruksmark vi har i Sverige för att slippa göra oss beroende av Ryssland, alltså är varje hektar mark viktig därav ska ni inte bygga ringleden där! Just idag går det inte mycket tung trafik igenom samhället utan dom flesta kör Tånvägen, så ett förslag är ju att NI tillsammans med Vägverket förstärker den vägen. Det kommer att bli en billigare och snabbare process.

Kommuninvånare (6)

- Lyssna mer på LRF än företagarföreningen
- Ändra detaljplan Källeberg, gör ny översiktsplan före.
- Värna om jordbruksmark.
- Inte så stor fokus på Brålanda som tätort utan även hela landsbygden
- Förstör inte arronderingar på jordbruksmarken
- Använd kommunens egen mark och lägg ringleden på
- Av de förslag som ligger framme förstör ringleden en promenadväg som många i Brålanda använder sig av.

Kommuninvånare (7)

Angående detaljplan för Källeberg anser vi att en eventuell ringled skall placeras på den av kommunen nu ägda marken, tomterna skall planeras så att det är möjligt, därför måste detaljplanen ändras. Att dra vägen längre västerut förstör både mark och gör brukande av kvarvarande åker svårare och dyrare, det är inte bara att en viss yta förstörs. Av Sveriges yta är bara 7 % åkermark! Att planera för industri på åkermark är helt fel. Vi behöver öka matproduktionen med 60 % till år 2050. Åkermarken är ett överlevnadsintresse som ökar, förstör inte åkermark i onödan.

Kommuninvånare (8)

Har genom grannar och bekanta fått kännedom om att ni har planer för att göra en ny väg, för att slippa den tunga trafiken genom samhället. Tycker att det är väldigt konstigt att jag som bor precis emellan dessa två förslag på sträckningar, inte har fått någon som helst information om detta? Jag är verkligen inte intresserad av att ha massa tung trafik åkandes precis utan för min tomtgräns, det bor väldigt mycket barn i vårt område, som dagligen cyklar eller går till skolan. Bygg i stället en gångväg till barnen.

Den ena sträckningen är även en väldigt väl använd promenad slinga, för samhällets boende.

Kommuninvånare (9)

Vi vill överklaga beslutet om ny planlösning i Brålanda. Det finns politiska beslut om att man inte ska bebygga jordbruksmark. Detta borde väl gälla Vänerns kommun också! Framförallt i tider som dessa. Att bygga en ny väg på fastigheten Källeberg 1:112 är också helt galet. Inte nog med att fastighetsägarna får en stor del av sin mark förstörd med en landsväg som delar upp tre rektangulära åkrar till mindre trianglar - vägen måste ju korsas varje gång man behöver komma åt sin mark - trafiksäkerhetsmässigt inte så bra. Detsamma gäller den befintliga privata vägen som går förbi vattenverket som används som rekreationsområde för många Brålandabor. Blir det tunnel under vägen för dom eller...

Anses det nödvändigt att bygga en ringled så bygg den på marken som sedan 1990-talet redan tillhör kommunen. Merparten av den tunga trafiken går redan nu via Tånvägen till E45 vid Österbyn. Det ser ut att fungera utmärkt! Nej Vänerns kommun! Ni som vill vara en miljövänlig kommun med en levande landsbygd. Tänk till en gång till och tänk inte bara på tätortsbefolkningen utan även på bönderna som förser er med mat. Lyssna inte bara på "Brålandagruppern" och företagarföreningen som förespråkar den tänkta planlösningen - lyssna även på LRF som företräder markägarna.

Kommuninvånare (10)

För det första tycker jag att informationen ni gått ut med har varit väldigt vag, vi som markägare av Källeberg har inte fått information alls och då är det vårt jordbruk ni har förslag att bygga ringled på? Så som det ser ut i Sverige och världen idag kan man ju tycka en bebyggelse på jordbruksmark inte är helt genomtänkt. Man ska väl värna om jordbruken.

Kommunen har egen mark man kan bygga vägen på, om det nu ska byggas en väg på denna sida av Brålanda. Självtänkt kan jag väl tycka att om man ändå bygger om 45an kan man ju göra

nåt käckt och använda sej av Tånvägen som redan finns? Runt gården finns i dag en enskild väg som många använder sej av att gå, cykla, springa, rida på. Skulle en ringled byggas här förstörs den och en perfekt slinga försvinner.

Kommuninvånare (11)

Bör flytta ringledens planerade väg närmare Brålanda. Alternativ stoppas helt. Den biologiska mångfalden minskas då en större väg gör att fågelliv störs. Fågelarter som lever invid och över åkermark. Fågelarter såsom buskvättan, sånglärkan, toppsvipan, svalor påverkas negativt.

Bilvägen gör att lantdjuren vid ladan störs av bilar och tung trafik invid deras tidigare lugna miljö. Barn som växer upp nära den stora vägen får mer buller och ökar risken för psykisk ohälsa. Bra odlingsjord kommer saboteras då det istället bli till asfalt. Bra odlingsjord behöver vi för att överleva om en kris kommer. Såsom naturkatastrofer eller krig. Vägen tillför inte något positivt för miljö, natur, djur och människor.

Kommuninvånare (12)

Planen behöver göras om från början eftersom man tycks ha haft helt fel ingång. Man måste sluta fokusera på tätorten och förstå vad Brålandabygden är och istället gör det som är bra för bygden. Att utöka tätortens yta är inte att utveckla Brålanda, tvärtom. Brålanda är en bygd som bygger på jordbruk och de allra flesta i bygden är beroende av jordbruket då de flesta företag har koppling till jordbruket och bygden.

Man måste visa mycket större hänsyn till åkermarken och förstå att man inte bygger vägar eller annat hur som helst på den. Att klyva fina fält för att dra fram en väg är inget annat än idioti. Åkermarken ska producera livsmedel. Målsättningen måste vara att förbättra för jordbruket. Inte försämra. Den största försämringen i planen är ytterligare en ringled på västra sidan om tätorten. Om den ska göras måste den läggas mycket närmare tätorten, helst alldeles i kanten på befintlig tätort så förstörs minst mark. I planen ligger den långt ifrån tätorten, och långt ut på privat åkermark. Det är absolut inte acceptabelt på något sätt.

Detaljplanen för Källeberg 1:205 måste göras om ifall en ringled på västra sidan om tätorten ska få plats. Som detaljplanen är utformad nu så får ringleden helt enkelt inte plats. Att som i förslaget dra den ännu längre ut på privat åkermark och förstöra mark och arrondering på många fält är helt enkelt uteslutet. Den dragningen är dessutom helt onödigt, och gör vägsträckan för trafikanterna mycket längre, vilket ingen tjänar på. Det behövs inte så mycket plats i tätorten för mer byggnation. Nästan inget har byggts där på 40 år, istället byggs det på landsbygden där folk vill bo, vilket också är bättre för både människor och miljö. Trots att kommunen motarbetar det. Sluta fokusera på tätorten. Gör förbättringar för Brålandabygden istället. Lämpliga platser finns det mycket gott om i hela bygden. Dessutom kommer befolkningmängden snart att börja minska så då ska man inte planera för en stor ökning. Det skulle sätta oss i en problematisk situation.

Planera för verkligheten och gör de förbättringar som behövs. Ingen utveckling av bygden finns med i planen i nuläget. Gör helt om från början och tänk rätt från början. Och börja med en dialog med de som berörs och som kan bygden.

Kommuninvånare (13)

Angående ringleden man planerar att göra över Källeberg är jag inte för då jag tycker att man kan bygga på egenmark i första hand och inte över jordbruksmark. Ett utav förslagen som ligger kommer förstöra ängvägen, ängvägen är en bra väg där folk springer, går, rider.

Kommuninvånare (14)

Efter att ha försökt sätta mig in i det här förslaget vill jag lämna några synpunkter. Om man räknar med mark som redan finns med i kommunens planer och all den nya mark som man vill planlägga så blir det en yta på ca 40ha, det är enormt mycket mark som man vill lägga en död hand över för all framtid. Brålanda är ett litet samhälle och kommer aldrig att behöva så mycket mark för framtida byggnation. Jag anser att man inte ska planlägga en enda kvadratmeter mer än vad som redan finns planlagt och man ska absolut inte planlägga mer åkermark för det är något av det viktigaste vi har i landet, det har blivit väldigt tydligt de senaste åren med pandemi och krig i Europa. Det ska vara mat och energiproduktion på åkermarken, inte asfalt och betong.

Kommuninvånare (15)

Jag är emot att ni ska bygga en väg som går på våran mark och som förstör för oss och många andra... ni förstör värdet för våran gård. ni förstör bra marker och ni förstör för väldigt många som går på ängvägen. varför tar ni inte och bygger från er egna mark som ni har ett par meter ifrån. det är komiskt att ni vill köpa bra odelmark för att förstöra den för att bygga en väg. som sagt ni har mark några meter längre bort ta och förstör där istället.

Kommuninvånare (16)

Ert förslag förstör jättemycket värdefull åkermark som behövs för att odla mat. Ni har inte respekterat lantbruket alls i era planer. Att dela det stora fältet nordost om Brålanda för att dra ytterligare en väg är naturligtvis inget alternativ alls när det redan finns en väg där. En ringled till på den sydvästra sidan om Brålanda måste placeras mycket närmare tätorten än ni har gjort i förslaget. Därför måste ni göra om detaljplanen utanför den västra sidan för att den vägen ska kunna få plats. Det gör den inte nu med detaljplanen som den ser ut nu. En ringled där är inte möjlig i nuläget.

Ni måste också tänka mer på att Brålanda är landsbygd. Här vill man på landet, inte i tätorten. Gör det lättare för de som bor här, sluta hindra människor från att bygga hus på landsbygden där det finns många bra ställen att bygga på som inte förstör för åkermarken eller någon annan. Bygg inte mer i tätorten, det är inte bra för Brålanda. Ni borde börja om från början och göra om hela förslaget. Det här förslaget är väldigt oseriöst. Gör så att det blir bättre i vår bygd, inte sämre.

Kommuninvånare (17)

Detaljplanen för Källeberg 1:205 bör ändras. Ringleden väster om Brålanda behöver ligga närmare Brålanda. Detta för att de inte ska försvinna så mycket åkermark och den naturliga biologin ska ta skada så som fåglar, blommor mm.

Kommuninvånare (18)

Angående dragning av ny väg över Källeberg Brålanda vill jag påminna ansvariga att visa hänsyn och stor förståelse för hur mycket ett sådant intrång betyder för drabbade lantbrukare, ett gärde är inte bara marken man står på i möjligaste mån bör odlingsbar mark fredas från byggnation och är det oundvikligt bör vägar dras så att kvarvarande mark kan brukas på ett rationellt sätt, detta då det blir allt mer viktigt, allt har betydelse för ekonomin i ett lantbruk.

Samlad kommentar kommuninvånare 4–18: Ringleden (T12) har befintligt stöd i den områdesplan som finns från 1984 som syftar till att avlasta främst Storgatan, men även Järnvägs-gatan, från tung trafik samt skapa en robusthet i de fall E45 är avstängd. Till gransknings-handlingen av FÖP Brålanda har samtliga planerade vägar (Ringled, Tånvägen och E45) i stället utformats som reservat, likt kommunens övriga planerade vägar i andra översiktsplaner. Detta eftersom ingen projektering genomförts för dessa vägar ännu. I ringledens fall innebär det att den exakta dragningen först kan bestämmas efter att en projektering utförts med de rätta ingående tekniska specifikationerna (vägbredd, hastighet med mera). I projekteringen får såväl arronderingsperspektivet som planskildhet vid järnvägen studeras. Beroende på när ringleden avses byggas och hur försäljnings-/utbyggnadstakten av Källeberg fortgår kan olika dragningar diskuteras. Kommunen delar LRF:s bedömning att ringleden så långt det är möjligt ska förläggas på kommunägd mark och med hänseende till arronderingen. Utvecklingsområdet U10 – Källeberg Västra har i granskningshandlingen tagits bort och ersatts av ett utvecklingsområde på skogsmark. För ett mer heltäckande svar kring exploatering på jordbruksmark, se svar på LRF:s yttrande.

Synpunkter från allmänheten vid Bygdefesten

Det inkom sammanlagt 12 synpunkter vid Bygdefesten. Dessa kan sammanfattas och sorteras in i ett antal rubriker.

GC-väg och kollektivtrafik

Synpunkter inkom avseende behovet av GC-väg längs Tånvägen, Storgatan/Färgelandavägen, Stenhammarsvägen/Rostocksvägen och till kyrkan. En åsikt som framfördes var att det är viktigt att kollektivtrafiken synkar mellan bussar och tåg.

Ringleden

Två synpunkter inkom om att ringleden bör förläggas till sin helhet på kommunens mark. Dessutom inkom en synpunkt om att väglänken närmast lantmännen skulle fylla en viktig funktion för brandkåren (särskilt vid bomfällning) som då når ut till lokalvägnätet söderut.

Skyltning

En inkommen synpunkt gällde tydligare skyltning till idrottsplatsen. Dessutom finns det en skylt i korsningen Industrigatan/E45 som är i vägen vid traktortransport.

Park

En medborgare anser att det behövs en hundrastgård i Brålanda.

Övrigt

En medborgare anser att det ur såväl ett hållbarhets- som serviceperspektiv är viktigt att Vänersborgs kommun tillhandahåller kontorsplatser för sin personal i såväl Brålanda som övriga kommundelar.

Kommentar: FÖP Brålanda ger förslag att längs aktuella vägar på sikt få till en lösning för oskyddade trafikanter.

Angående ringleden, läs mer under svar till Lantbrukarnas Riksförbund.

Synpunkterna kring skyltning är vidarebefordrade till Samhällsbyggnadsförvaltningen.

Synpunkten om hundrastgård vidarebefordrades till Samhällsbyggnadsförvaltningen som hänvisar till tidigare avslag om medborgarförslag om hundrastgård i Vargön. Däremot bedöms yta finnas i exempelvis Esslingetorpsdalen när frågan väl blir aktuell.

Frågan om ett lokalt servicecenter i Brålanda har under 2022 behandlats politiskt. Motionen avslogs, men samtliga förvaltningar uppdrogs närvara i Brålanda bibliotek med delar av sin verksamhet vid vissa tider.

Synpunkter från allmänheten vid samrådsmöte

Medborgare 1

Skulle vara bra med en cykelväg intill Färgelandavägen efter 50-skylden mot Sundals Ryrs gamla kyrka. Även göra en trottoar efter stoppskylden på Storgatan mot Rostocksvägen. Finns ingen trottoar idag, mycket smalt att gå till gamla möbelhörnan.

Medborgare 2

Fokusera inte på tätorten. De flesta bor utanför tätorten i Brålanda postort. Rör inte åkermarken. Bostäder ska vara på landsbygden på lämpliga tomter. Nästan alla företag ligger på landsbygden. Ett pendlarsamhälle är inget mål.

Kommentar: Trafikverket är väghållare över Färgelandavägen. Utifrån kostnad och nytta bedöms förslaget inte vara aktuellt, utan behovet ses som större på andra sträckor i orten. Efter stoppskylden på Storgatan finns det en trottoar idag.

Angående tät- och landsbygdsutveckling, se samlat svar kommuninvånare 4–18.

Synpunkter från Barn- och utbildningsnämnden

Förslag till fördjupad översiktsplan (FÖP) för Brålanda är en samlad vägledning för mark- och vattenanvändning i och kring tätorten Brålanda för att främja en hållbar utveckling. Förslaget har tagits fram av en arbetsgrupp med tjänstepersoner från kommunen, under ledning av miljö- och byggnadsförvaltningen.

Barn- och utbildningsnämnden vill framhäva vikten av att behovet av förskola och grundskola tas med redan i planeringen av nya bostadsområden och vid utbyggnad av befintliga områden. Ett av kommunens viktigaste ansvarsområden är att tillgodose behovet av

barnomsorg och att bedriva undervisning för de barn och ungdomar som bor i Vänersborgs kommun. För att kunna göra detta måste det finnas lokaler att bedriva verksamhet i. I och med den relativt stora befolkningsökning som skett i Vänersborgs kommun de senaste åren har trycket på nya förskole- och grundskolplatser ökat och frågan om var barnomsorg och undervisning ska bedrivas har aktualiserats.

I FÖP:ens utredningsdel med konsekvensbeskrivning framgår att "Ur ett Dalslandsperspektiv förväntas befintliga lokaler inklusive de utbyggnader som planeras i Brålanda att räckas till antalet barn och elever utifrån befolkningsprognosen för år 2032. Möjligheten att bygga ut kring befintliga förskole- och grundskolelokaler eller i Källeberg innebär att behoven kan täckas även på betydligt längre sikt utan ytterligare områden utpekade. En flytt av biobränslepannan och tillika en utökning av förskolans skolgård skulle ge barnen en större lektyta och bättre utemiljö" (s. 23). Barn- och utbildningsnämnden instämmer i den analys som görs i FÖP:en och vill framhäva vikten av att barnperspektivet beaktas i planering av utvecklingsområden och befintliga områden exempelvis genom säkra gång- och cykelvägar till och från förskola och grundskola.

Barn- och utbildningsnämnden vill även framhäva vikten av att det finns ett område med skog som eleverna kan nyttja för undervisning och lek. Barn- och utbildningsnämnden ställer sig därför positiv till att se över möjligheten att säkerställa tillgången till den så kallade skolskogen genom ett nyttjanderättsavtal.

Kommentar: Noteras.

Synpunkter från Byggnadsnämnden

Det arbete som görs i den fördjupade översiktsplanen för Brålanda är av stor betydelse för utvecklingen av Brålanda och kommer utgöra en bra grund för kommande detaljplaner och infrastruktursatsningar. Ur hållbarhetssynpunkt är det bra med förtätning, detta kan i sin tur leda till en förändrad stadsbild. Det är önskvärt att frågan om höga hus belyses i den fördjupade översiktsplanen.

Kommentar: Orten skulle klara en något högre exploateringsgrad än hur befintlig bebyggelse är utformad. Källeberg möjliggör för 3-4 våningar, vilket ses som riktvärde vid övrig kompletterande bebyggelse, möjligen 5 våningar. Avsnittet God bebyggd miljö kompletteras med ett resonemang kring höga hus.

Synpunkter från Kultur- och fritidsnämnden

Kultur- och fritidsnämnden ser positivt på översiktsplanens övergripande syfte att genom förändringar i den fysiska miljön skapa förutsättningar för ett attraktivt och hållbart stationsområde. Planen bedöms kunna ge goda förutsättningar för att skapa trygga mötesplatser och utrymme för både fritid och kultur samtidigt som hänsyn tas till kulturhistoriska värden.

I det fortsatta arbetet med detaljplaner bör Vänersborgs kommun arbeta i enlighet med avsikten i den av riksdagen antagna propositionen Politik för gestaltad livsmiljö (beslutad 2018-05-24), vilken belyser att "arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda

förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön.” (Citat Politik för gestaltad livsmiljö, prop. 2017/18:110, sid 19)

Kultur- och fritidsnämnden har inget ytterligare att erinra.

Kommentar: Noteras.

Synpunkter från Miljö- och hälsoskyddsämnden

Klimat

Klimatförändringar med fler värmeböljor, torka, skyfall och översvämningar ställer våra samhällen inför stora utmaningar. Samhället bör planeras och utformas så att det bättre kan stå emot effekterna av miljöförändringarna. FÖPen ger ingen bra vägledning till hur detta kan genomföras.

Miljöfarlig verksamhet

Nämnden bedömer att utvecklingsområdet U1 intill Dahlbergs slakteri är olämpligt eftersom det finns risk för att verksamheten kan medföra olägenheter för de närboende i form av verksamhetsbuller och buller från transporter samt risk för lukt. Med en utbyggnad blir det korta avstånd mellan ännu fler bostäder och verksamheten än vad det är idag.

Enligt rekommendationskartan finns det två alternativa placeringar för bioenergianläggningen, E1 och E2. Nämnden bedömer att placeringen E2 inte är lämplig om det ska finnas möjlighet för förskolan att bygga ut (utvecklingsområde U9) eftersom dessa verksamheter då hamnar för nära varandra, med risk för buller och luftföroreningar för förskolans verksamhet. Om U9 ska finnas kvar på rekommendationskartan bör E2 tas bort helt.

Trafik och vägar

Det finns flera osäkerhetsfaktorer gällande utvecklingen av vägnätet, som E45:s framtida sträckning samt en eventuell ringled. Det finns också planer på ett tågstopp i Brålanda inom några år. Flera av utvecklingsområdena påverkas av hur beslutet angående E45 och ringled kommer att bli.

Nämnden ser positivt på åtgärder som förbättrar möjligheterna för gång-, cykel- och kollektivtrafik.

Buller

I konsekvensbeskrivningen gällande buller från industrier och verksamheter beaktas inte att den totala ljudnivån påverkas av antalet bullerkällor inom ett område. Om två lika bullerkällor adderas ökar den totala ljudnivån med 3 dB. Det innebär att även om varje enskild verksamhet klarar riktvärdena för buller så kan adderingseffekten från andra och likvärdiga bullerkällor medföra att bullerriktvärdena överskrids vid närliggande bostäder, skolor och vård. Detta bör man ta hänsyn till när nya områden planläggs, så att avstånden är tillräckligt stora mellan industri och bostäder och skola. Ett verksamhetsområde bör anläggas där risken för bullerstörningar vid boenden och skolor är små för att därmed minska risken för ytterligare inskränkningar i industriers verksamheter.

På nya skolgårdar bör trafikbuller inte överskrida 50 dBA ekvivalent nivå och 70 dBA maximal nivå. Det är önskvärt att dessa nivåer klaras även på befintliga skolgårdar. Vid utredning om bullernivåer utgår man från trafikdata och beräkningar. Bullermätningar utförs normalt inte.

Kommentar (klimat, miljöfarliga v., trafik, buller): Angående klimatanpassning beskrivs kommunens nu gällande styrdokument för skyfall och översvämning. Inom ramen för arbetet med Planeringsstrategi har behovet av en kommunal Klimatanpassningsplan identifierats, vilken skulle beakta nämnda riskaspekter för hela kommunen.

Avseende miljöfarliga verksamheter delas synpunkten om att en utökning av befintlig förskola inte är möjlig om inte biobränslepannan flyttas. Dialoger har förts sedan samrådet med berörda parter och granskningsförslaget visar nu en bättre lämplighetsbedömning. Utvecklingsområde U6-Tån ligger i anslutning till bostadsbebyggelse. Likväl befintlig som tillkommande bebyggelse får inte vara omgivningspåverkande. Rekommendationerna har förtydligats med att eventuell ny bebyggelse ska uppföras med respektavstånd till bostadsbebyggelsen med hänseende till såväl kulturmiljö som störningar.

Texten om buller uppdateras.

Naturmiljö och grönområden

Ett av de strategiska satsningsområdena inom FÖP:ens målbild är att utveckla blågrön infrastruktur och värna om landskap och här beskrivs grönområdenas olika värden på ett kortfattat men bra sätt.

I utredningsdelen konstateras att det är ont om allmänna grönytor och att Brålanda idag saknar sammanhängande grönstråk och grönområden och att det är viktigt att natur- och parkområden bevaras och utvecklas i takt med den ökade exploatering. Även de mindre ytor som finns inom bebyggda områden lyfts fram i utredningsdelen. Nämnden ser det som mycket positivt att intentionen om att värna de gröna miljöerna framkommer så tydligt. Samtidigt anser nämnden att rekommendationskartan borde ta större höjd för detta och peka ut möjliga kopplingar mellan grönområden för att tydliggöra dessa och stärka sambanden.

Överlag anser nämnden att planen, och då framför allt utredningsdelen, bättre borde visa på möjligheterna att utveckla naturmiljöerna i syfte att bevara och utveckla växt- och djurlivet och ekosystemtjänster. Som det är nu är det övervägande stort fokus på naturmiljöerna som rekreatiomsområden. Under delen "Nuläge, utveckling och konsekvenser" och avsnittet "Natur och friluftsliv" saknas helt slutsats av konsekvens för naturmiljön. Även den samlade konsekvensanalysen missar slutsatser kring naturmiljön. Om naturmiljön beaktas i enlighet med målbildens strategiska satsningsområden bör planen rimligen innebära en positiv effekt på förutsättningarna för naturmiljön och växt- och djurlivet att stärkas och utvecklas, bland annat genom kopplingar mellan grönområden och utveckling av området kring Frändeforsån.

N3 - Frändeforsån är ett viktigt naturområde där planen ser möjligheter att utveckla ett gångstråk längs ån för att utveckla området som ett rekreatiomsområde. Närmast ån ska en

odlingsfri skyddszon sparas i syfte att fungera som filter för avrinnande vatten. Området som avgränsats i planen är mycket smalt och nämnden ställer sig tveksamt till att det är tillräckligt brett för att uppfylla funktionen som ett område för natur- och rekreationsvärden på ett ändamålsenligt sätt. För att kunna gynna den biologiska mångfalden och områdets förutsättningar att fungera som effektiv skyddszon vill nämnden trycka på värdet av att främja och utveckla en naturlig vegetation längs ån. Gångstråket behöver planeras med stor hänsyn till naturmiljön och möjliggöra för mer ostörda partier närmast ån och där det finns högre naturvärden.

Strandskydd

Nämnden välkomnar att samrådshandlingarna inte föreslår att strandskyddet upphävs någonstans inom planområdet utan att eventuella anläggningar eller anordningar ska hantearas genom sedvanlig dispensprövning.

Kommentar (naturmiljö): Utredningsdelen har utvecklats avseende konsekvenser för naturmiljön. I såväl huvuddokumentet, utredningsdelen och i kartan har rekommendationer avseende stärkt lokalklimat, grön infrastruktur och skötsel lagts till.

Texten kring N3 har uppdaterats med hänseende till biologisk mångfald.

Förorenad mark

FÖP:en redovisar att det finns sju objekt registrerade i EBH-stödet, som kan indikera att vidare markundersökningar behövs innan detaljplaner kan antas.

Nämnden vill förtydliga att översiktliga markundersökningar alltid bör utföras på mark inför detaljplanearbete, oavsett om marken är lokaliserad invid ett industriområde eller inte. Detta gäller framför allt inför byggnation av så kallad "känslig markanvändning" så som bostäder, skolor, boende för vård och omsorg samt parker och rekreationsområden. Det kan finnas föroreningar som har sitt ursprung ur historisk verksamhet man har väldigt lite kunskap om idag och som inte är medtaget i EBH-stödet. Det kan också saknas kännedom om markutfyllnader. I andra delar av kommunen finns det problem med föroreningar som har sitt ursprung ur luftdeposition.

I FÖP:en föreslås att förskolan byggs ut åt nordöst där biobränslepannan ligger idag. För att utbyggnad ska kunna ske behöver pannan flyttas. Innan en eventuell utbyggnad av förskolan sker bör en översiktlig markundersökning göras eftersom biobränslepannans verksamhet kan ha orsakat markförorening i form av t.ex. spill, olyckor eller markutfyllnad.

Kommentar (förorenad mark): Texten förtydligas avseende behov av undersökning och särskilt för utvecklingsområde U2-Brålanda förskola.

Dagvatten

FÖP:en beskriver vilka riktlinjer kommunen har att följa kring dagvattenhantering och en generell beskrivning av vilka typer av områden som kan ta emot dagvatten. Kommunen har tagit fram en skyfallskartering och konsekvenserna av skyfall ska utredas och beskrivas i kommande detaljplaner.

I FÖP:en kan det vara lämpligt att peka ut områden som är fördelaktiga att bevara eller utveckla för att hantera dagvatten, eftersom planen föreslår att stora ytor kan bebyggas. Nämnden menar att man redan i tidigt skede kan peka ut områden för dagvattenhantering, som en kompensationsåtgärd när ytterligare mark tas i anspråk för hårdgöring.

Grundvattenskyddsområde och dricksvatten

Grundvattenförekomsten i Dyrehög bör skyddas mot föroreningar, både utifrån att den idag används för kommunal dricksvattenförsörjning och att den i framtiden kan fylla en viktig funktion. Markområden som är lämpliga som skyddszon för dricksvattentäkten bör användas på ett varsamt sätt så att grundvattennivån inte sänks, genom minskad tillrinning, och så att vattenkvaliteten inte försämras.

Statens offentliga utredningar har lagt fram ett betänkande, SOU 2016:32, om trygg dricksvattenförsörjning. I denna förespråkas att kommuner planerar för att säkra dricksvattenförsörjningen. FÖPen saknar resonemang kring hur dricksvattenförsörjningen ska klimatanpassas.

Vattenmiljö

Frändeforsån omfattas av miljö kvalitetsnormer för vatten och uppnår i dagsläget måttlig ekologisk status och uppnår ej god kemisk status. I FÖP:en görs en kort slutsats att planen kan få marginellt mer negativa konsekvenser än nollalternativet på lång sikt. Påverkan på miljö kvalitetsnormer för vatten ska utredas djupare i detaljplaneskedet enligt FÖP:en.

Nämnden anser att man i översiktsplaneringen ska kunna verka för att miljö kvalitetsnormerna ska följas. Även om jordbruket bidrar till största del för försämring av den ekologiska statusen saknas djupare analys av hur den kemiska statusen kan komma att påverkas och om andra verksamheter eller markförändringar kommer påverka den ekologiska statusen.

Kommentar (vatten): Områden lämpliga för dagvattenhantering har pekats ut i granskningshandlingen. I pågående arbete med Vattentjänstplan ska det utredas hur den allmänna VA-anläggningen påverkas av skyfall, samt definieras vilka åtgärder som krävs för att hantera detta. Texten om miljö kvalitetsnormer har kompletterats.

Jordbruksmark

I konsekvensbeskrivningen görs ingen analys av brukningsvärdet för jordbruksändamål i de markområden som avses exploateras för annan användning. Avvägning mellan jordbruksvärdet och vikten av en viss samhällsfunktion bör göras mot var den lämpligast kan utvecklas, med minsta möjliga intrång. När jordbruksmark tas i anspråk bör istället andra jordbruksområden pekas ut och skyddas mot framtida exploatering.

Enligt miljöbalken 3 kap. 4§ får brukningsvärd jordbruksmark endast tas i anspråk för bebyggelse om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen. I förslaget till plan föreslås att ett område för grönområde eller park, som ska ha en bredare funktion som rekreationsområde eller område för spontanidrott U2. Detta område föreslås tas i anspråk på nuvarande jordbruksmark. Nämnden bedömer att detta inte är ett väsentligt

samhällsintresse som motiverar ianspråktagande av jordbruksmark. Placeringen av U2 är därmed olämplig.

Tillgången till jordbruksmark minskar i världen, samtidigt som behoven ökar. I Sverige minskar arealen jordbruksmark årligen. Jordbruksmark är en långsiktig resurs och exploatering är en process som aldrig kan återtas eller ersättas med nyodlingar. I framtiden väntas den svenska jordbruksmarken bli än mer värdefull då globala klimatförändringar minskar tillgången på jordbruksmark i många länder. Det finns därmed fog för att hålla exploatering av jordbruksmark till ett minimum.

Kommentar (jordbruksmark): Höga grönområde (U2) har undantagits i granskningsförslaget.

God bebyggd miljö

Det finns en utmaning i att få fler grönytor i Brålanda. Nämnden noterar att de flesta nuvarande grönytor kommer att bibehållas enligt rekommendationskartan. Det finns dock ett större grönområde runt Al-, Björk- och Bokgatan som inte är avsatta som grönytor. Dessa ytor bör kunna avsättas för att bevara och utvecklas som grönytor, för rekreation och eventuellt även för att skapa fler naturvärden. Grönytor med växtlighet fyller flera funktioner: livsutrymmen för växter och djur, fysiskt och psykiskt välbefinnande för människors hälsa, klimatreglering, luft- och vattenrening, buffertsystem för vattennivåer. Dessa funktioner har kommit att bli alltmer viktiga inför de globala och lokala hoten mot klimat och biologisk mångfald. I FÖPen beskrivs inledningsvis vikten av ett hållbart samhälle och de olika miljömål som finns. FÖPen bör också ange tydliga riktlinjer för att det i detaljplaner avsätts ytor och stråk för växtlighet, exempelvis trädgångar, trädalléer, ängsvallar och slåttade vägkanter. Detta bör även eftersträvas i detaljplaner för verksamhetsområden. De befintliga rekreationsparkerna och lek- och sportområdena bör utvecklas med trädplanteringar och slåtterängar.

Kommentar (god bebyggd miljö): Ovan nämnda grönytor är redan avsatta som grönområde i rekommendationskartan. Dokumentet har kompletterats med gröna riktlinjer inför detaljplanläggning, främst avseende verksamhetsområden, samt gröna riktlinjer för befintliga park- och grönområden.

Synpunkter från Samhällsbyggnadsnämnden

Förvaltningen ser stora synergieffekter med utveckling av stationssamhället och de övergripande penseldragen som samrådsförslaget målar ut. De synpunkter som förvaltningen har ligger i linje med huvudförslaget men innebär mindre justeringar av förslaget.

Trafik:

Att trafikfokuset ligger på att sammankoppla och utveckla samhället för gående, cyklister och även kollektivtrafiken ses som positivt. Tillika att utveckla befintliga parker och naturområden till gröna stråk för ekologisk mångfald samt för mänskliga mötesplatser.

Förvaltningen vill även påpeka att planens önskade utvecklingen av gc-vägarna kan bli svår att realisera för gatorna i centrum. Många av de utpekade gatorna är kvarters- och villagator med bostadshus tätt intill vägen så som delar av allégatan och Järnvägsgränd. Även

kommunens cykelplan pekar på att det kan vara svårt att få till rätt bredder för separering av trafiken och avvägningar måste ske fall till fall.

Det behövs en omarbetning av formuleringarna om att en säkrare överfart över Storgatan krävs. Att kalla Storgatan för osäker kan ge upphov till att invånare känner sig mindre säkra. Storgatan i sig är ej mer olycksdrabbad än andra gator där huvuddelen av invånarna i samhället rör sig.

Då Storgatan fortfarande innan den planerade ringleden är realiserad, är den huvudsakliga infarten till samhället bör denna yta ges mer utrymme i planen, speciellt södra delen som är i anslutning till 45:an bör ses över som en port in i samhället.

Då en torgyta som samlingsplats för Brålandaborna saknas kan det vara ett tillfälle att i samband med återinförandet av stationsområdet planera för en framtida station som har plats för en torgyta. En vändyta för buss inom stationsområdet har vi svårt att se utrymme för i de utpekade områdena.

Skulle det vara möjligt att sammanlägga föreslagen vägsträcka T3 med befintlig vägsträcka T9 för att på så sätt minska påverkan på jordbruket? Föreslagen sträcka T3 skulle medföra sämre arrondering, begränsa utvecklingsmöjligheten för skolområdet med till hörande anläggning inom R3 området. Samhällsekonomiskt bedöms initialt en sammanläggning av vägsträckorna som den billigare lösningen.

Grönområden och grönsamhällsplanering:

För att kunna bibehålla och sammanlänka de gröna stråken i centrum bör det från centrumparken till områdena G3 och grönområdet under B1 & B2 finnas en länk för grön infrastruktur.

I planen skrivs det mycket om att det finns mycket natur i närheten, men detta är i stora drag odlingsmark eller natur blockerad av odlad mark vilket ej går att nå. Därför bör extra fokus läggas på de befintliga parkerna samt öka kvalitén på dessa områden.

För den tänkta utvecklingen av Brålanda kommer det att krävas en utökad driftbudget både för park- och gatuunderhåll. Bland annat vid en ändring av väghållaransvaret för Storgatan och utökade gång- och cykelvägar samt skötsel av grönområden.

Förvaltningen hade sett positivt på en grön skyddskorridor på bådas sidor om ringleden över Källeberg västra om det östra alternativet väljs. Om det västra alternativet väljs bör en skyddskorridor övervägas mellan ringleden och kommande byggnation. En sådan skyddszon skulle även fungera som en spridningskorridor för biologisk mångfald mellan det stora sammanhängande grönområdet i nordvästliga delarna ner till grönområdet vid B1-B3. Tas detta i förlängningen med tidigare kommentar om sambindning av grönområdet G3 och grönområdet vid B1-B3 medför detta ett längre sammanhängande grönstråk hela vägen in till centrum.

Samma tanke kan fortgå längs med den västra ringvägen till befintlig plankorsning för järnvägen och binda samman grönområdet markerat med G2. På så sätt binds väldigt stora arealer med grönområden samman och utnyttjas som spridningskorridorer och ett grönt

inslag i stadsplaneringen. På så sätt blir det även en övergångszon mellan olika användningsområden samt kan integreras med ett cykel/gångstråk.

Kommentar: Texten om GC-vägar har setts över. Torgyta invid stationsområdet kan vara en idé, ifall det inte realiserats finns Centrumparken som fyller denna funktion idag. Avseende T10 (Tånvägen), se svar på Trafikverkets yttrande.

Angående grönområden delas åsikten och som förslaget är utformat beskrivs att befintliga grönområden bör värnas och vilka kvalitéer som är viktiga att ha i åtanke vid utveckling.

Till granskningshandlingen av FÖP Brålanda har samtliga planerade vägar (Ringled, Tånvägen och E45) i stället utformats som reservat, likt kommunens övriga planerade vägar i andra översiktsplaner. Detta eftersom ingen projektering genomförts för dessa vägar ännu. I ringledens fall innebär det att den exakta dragningen först kan bestämmas efter att en projektering utförts med de rätta ingående tekniska specifikationerna (vägbredd, hastighet med mera). I projekteringen får såväl arronderingsperspektivet som planskildhet vid järnvägen studeras. Den gröna skyddskorridor som nämns är positiv och läggs till som rekommendation för åtgärden och presenteras i kartan.

Synpunkter från Socialnämnden

Textavsnittet om socialnämndens verksamhet i utredningsdelen behöver uppdateras. Förslag på reviderad text biläggs yttrandet. I utredningsdelen ska *Behovsinventeringen gällande lokaler och boenden 2023–2032* ersätta *Boendeplan 2020–2030*.

Kommentar: Avsnittet om socialtjänsten i utredningsdelen har ändrats enligt förslagen.